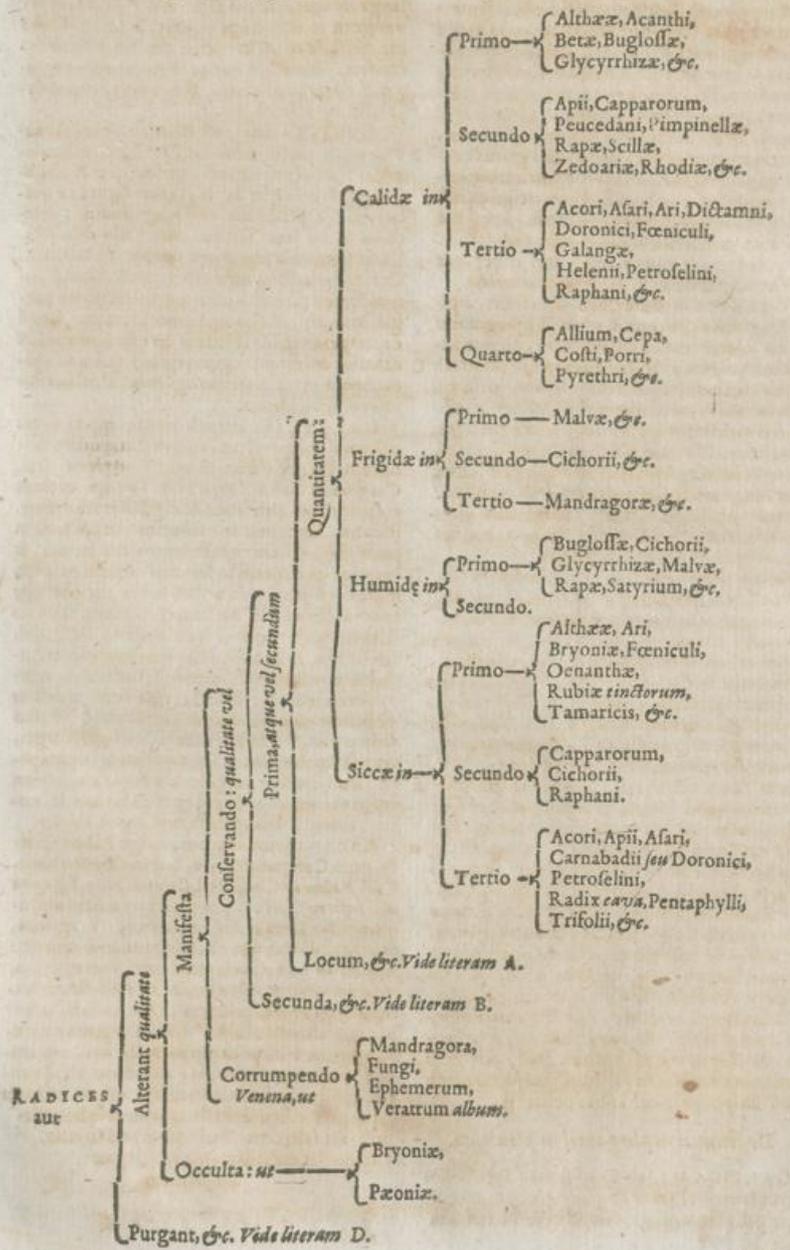

DE RADICIBUS, Sectio XII.

Adstringunt	{ Cyperi, Bistortæ, Gentianæ, Pentaphylli, Rhapontici, Bolbocastani, &c.
Discutiunt	{ Aristolochiæ, Asphodeli, Bryoniæ, Capparorum, &c.
Abstergunt	{ Aristolochiæ, Ari, Asparagi, Asphodeli, Bulbi, Chelidoniæ, &c.
Aperiunt	{ Allium, Ceba, Curcuma, Rhaponticum, &c.
Extenuant	Iridis <i>Illyrica</i> , &c.
Adurunt	{ Allium, Pyrethrum, &c.
Emolliunt	Althææ, Malvæ, &c.
Suppurant	{ Althææ, Bryoniæ, Liliorum alborum, &c.
Glutinant	{ Aristolochiæ, Dracunculi, Gentianæ, Sigilli <i>Salomonis</i> , Symphyti, &c.
Flatus discutiunt	{ Apii, Acori, Allii, Costi, Carnabadii, Dauci, Enulæ, Eryngii, Fœniculi, Galangæ, Petroselinii, Peucedani, Zedoariæ, Zurumbeth, Spica Celtica, Spica nardi, &c.
Semen generant	{ Acori, Bulbi, Eryngii, Galangæ, Satyræ, Secaculi, &c.
Menses movent	{ Afari, Ari, Acori, Aristolochiæ, Asphodeli, Allii, Bryoniæ, Centaurii <i>majoris</i> , Cyperi, Costi, Capparorum, Calami <i>aromatici</i> , Dauci, Dictamni, Eryngii, Filipendulæ, Fœniculi, Graminis, Helonii, Lillii, Ostracii <i>seu Mei</i> , Petroselinii, Pæoniæ, Raphani, Rubiæ, Rufci, Valerianæ, Fraxinellæ, &c.
Menses sistunt, sudorem provocant, &c. Vide litteram C.	

B.
Radices alteran-
tus qualitate se-
cundo, aut

- Menfes *fixant* — { Symphyti,
Tormentillæ, &c.
- Sudorem *provocant* — { Cinæ,
Sarfæ pariliæ, &c.
- Venenis *resistunt* — { Angelicæ,
Apii,
Allii,
Aristolochiæ longæ,
Bryoniæ,
Cyperii,
Carnabadii seu Doronici,
Costi,
Forniculi,
Gentianæ,
Carlinae, &c.
- Ambustis *medentur* — { Asphodeli, Bulbi,
Hyacinthi,
Liliorum alborum, &c.
- Dolorem *mitigant* — { Acori, Dauri,
Eryngii,
Ireos,
Mandragoræ,
Ononis, &c.
- Strumas *discutiunt* — { Capparorum,
Ireos,
Plantaginis, &c.

-
- Bilem — { Rhabarbarum,
Flavam — { Rhaponticum,
                  { Filicis, &c.
  - Atram — { Helleborus niger,
              { Polypodium, &c.
  - D. Purgant — { Agaricum, Cucumeris sylvestris,
                  { Esulæ — { Majoris,
                                  { Minoris,
                  { Ebuli, Hermodactylus,
                  { Sambuci,
                  { Turpetum,
                  { Rad. . . . .

De radicibus calidis in primo.

A LTHÆA radix, Germ. Eobi/dwurz/ vulgaris est notitia. Nascitur partim in hortis. Colligitur autumnō: siccat in umbra, servaturq; in arca lignea per annū. * Magis quā herbæ ipsius folia discutit, extenuat, mitigat: difficiles affectus concoquit. Decoctum ad tormina intestinorum, ventris profluvium, & sanguinis ejectionem convenit. *Galenus.*

A CANTHI, seu BRANCÆ URSINÆ radice planta, Ger. Wärentew/ folia habet multo laetucæis lactora & longiora, eruæ divisura, nigricantia, pingua, levia: caulē binūm cubitorū, digitali crassitudine, levem, prope verticem ex intervallis circumdatum foliis, seu nucamenta quædam oblonga referentibus, spinosis, & quibus flos prodit albus: semina oblongum, luteum: capit thyrū specie, radicibus nititur longis, mucosis, rubris, & glutinosi. Nascitur in hortis, petrosi, & riguis. Colligitur Augusto, vel Septembri: mundatur, siccat ad Solem, conservaturq; per annum unum vel duos. * Radix ustis igni, & luxatis artibus illita subvenit: pota urinam cit, sed alvum cohibet: ruptis, convulsis, tabem sentientibus mirè prodest. *Dioscorides.*

B ETÆ radix, Ger. Mangoldwurz/ nota est: * cuius decoctum, & foliorum suffures, lentesq; detergit: pernioles motu mitigat. Radix abs-tergit, digerit. *Dioscorides.*

B UGLOSÆ radix nascitur in campestribus: colligitur Autumnō. * Vino imposita, animi voluptates auget. *Dioscorides.*

G LYCYRRHIZA, seu radix dulcis, Germ. Süßholz, Ital. Regolisa, Gall. Rigolisse, Hispan. Regaliza, fruticosa est, ramis binūm cubitorum altitudine assurgentibus: foliis lentisci, dentis, pinguis, tactuque gummosis: flore hyacinthi: fructu pilulari, platanū magnitudinis asperiore, qui siliquas lentium modo habet rufas & parvas: radicibus longis, ut gentianæ, coloris buxi, sub-acerbis & dulcibus: quæ densatur in succum, lyncii exemplo. Nascitur plurima in Cappadocia, Ponto & Apuleja. Vistur etiam innum in viridariis pluribus locis, in Italia, Gallia & Germania. Colligitur mense Augusto, vel Autumnō: siccat ad Solem, servaturq; per annos duos. * Arteriz scabritiam lenit: altuanti stomacho, thoraci, ac jeci notri convenit: vesicæ scabiem & renum dolores sanat: sitim extinguit. *Dioscorides.*

G lycyrrhizæ succum, si quis dubitaret, an esset adulteratus, qui aliò affertur, ipsemet parare possit, acceptis radicibus quæ crescunt in Apuliz aridis locis in magna copia. Extrahitur autem hac ratione: primum radices tunduntur, deinde aliquot dierum spacio aqua macerantur, & coquantur, post coctionem eximuntur, & liquor ille rursus tandiu coquitur, donec instar mellis crassescat.

De radicibus calidis in secundo.

A PII sativi, seu vulgaris petroselinæ radix, Germ. Peterlinwurz/ nulli nō cognita: colligitur

A mense Augusto, vel Autumnō: mundatur, siccat in umbra, & conservatur per annum. Recens sua vis est, & stomacho grata: * urinas menstruales movere: status discutit, &c. *Galenus.*

C APPARUM radix nascitur in Alexandria, Agypto & Apulia. Præstantissime Alexandriæ. Colliguntur mense Septembri, siccantur in umbra, & servantur in arca lignea per annum. * Abstergit, expurgat, incidit, discutitque tum amaritudine, tum acrimonia: acerbitate verò contrahit, stringit, & densat, quapropter lienes induratos, & pota, & extrinsecus juvat: mentis provocat, spiritum per os educit: maligna ulcera sanat: dentium dolores mitigat: tumores digerit: & vitiligines discutit: aurumque vermes enecat. *Galenus.*

P RUCEDANUM, (Germ. Hartstrang / Caros fenchei, Gall. Peucedane, ou queso de porteau) caulem emittit tenuem, gracilentum, forniculo similem: comam habet statim ab terra copiosam, spissamq;: flore luteo: radice nigra, crassa, gravi odore, succosa. Eligitur recens, quæ cariem non senserit, firma, odoris plena, gignitur in montibus opacis. Colligitur radix mense Septembri, siccat in umbra, & servatur per annos duos, vel tres. * Digerit, extenuat, absumitq; lienem, præsertim induratum, ex aceto, aut oxymelite pota: perforatorum dentium dolores sanat, cavitati imposita: foris squamas celerrimè ab ossibus detrahit: & arida illita ulceribus contumacibus medetur. *Dioscorides & Galenus.*

P I M P I N E L L A, (Germ. Divernellin, Gall. Pimpernelle, ou Pimpernelle.) duo habentur genera. Major radice nititur longa: foliis circumquaque solo procumbentibus, dissectis, per ambitumq; serratis: caule quadrangulari: floribus in umbellam coherentibus, tenuibus, albicantibusq;. Minor caule exit rubenti: foliis minoribus minus dissectis, minutiusq; serratis. Utraque rapen hircum redoler. Nascitur in campestribus & sylvis. Colligitur mense Augusto: siccat, & conservatur per annum. * Radix, in qua vis tota est, excalcificat, siccatque ordine secundo completo, aut sanè tertio incipiente. Præstat hæc ad renum & vesicæ morbos, quorum calculus est causa. Ob id enim renes à calculis expedit, & urinam remoratum pellit. *Matthiolus.*

R A P U M (Germ. Ein Rüb. Gall. Rabe, rano. Ital. Rapa, Rapo. Hisp. El nabo redondo.) vulgò notissimum est. * Decocta radix alit, inflammationem parit, humentem ac fluxam carnem creat, Venerem stimulat. Decocto podagræ: perniolesque fovetur: contritoque rapo, atque imposito juvantur. Si excavatæ radici rosaceum ceratum adigatur, & ferventi cinere eliquescat, exulceratis pernioles proficiet. *Dioscor.*

S C I L L A (Germ. Meerzwiebel, Gall. Stipoule, ou Charpentaire, Ital. Squilla. Hisp. La Cebolla alba-rana,) vulgaris est notitia: sit bonæ habitudinis, (non tamen adeo magna & enormis) bene habitata & nutrita, alba, recens ex terra sumpta, cum folia ejus & caulis exarctè aruerint, seu quando

tritum metus, quia tunc potissimum viget. Alba est masculus, eaque utilior quam femina, nigra. Scilla alba segmenta, seu taleotæ cultello ligæo separatæ, lino trajectæ, modicis interval-
lis, ne se mutuo contingant, in umbra siccantur diebus sexaginta, ut ex his fiat acetum scilliticum. * Scilla vim acrem atque ferventem habet: calida in secundo, incidit: urinam movet: stomachicis, hydropticis, suspiriosis, torminibus, & regio morbo subvenit. *Dioscor. & Medici Colonienfes.*

ZEDŌARIA, Ger. Zitwen, faciem zingiberis repræsentat: odorator tamen, amarum, neque adeo ut zingiber acris. Convehitur e Sinarum regione, ultra extremas Indiarum oras. * Excalfacit & siccatur ordine secundo. Flatus discutit, & pinguedinem auget propria quadam facultate, non quidem elementari. post sumpta, grave virus animæ, quod alium, cepa, vel vinum excitavit, abigit: venenosorum animalium moribus opitulatur: alvi fluxiones sistit, uteri abscessus resolvit, vomitiones reprimat, & colicis cruciatibus tollit, itemque ventriculi. Alvi tinea quæcumque enecat, & in antidotis additur. *Marshallus ex Serapione.*

RHODIÆ radices cauliculi sunt dodrantales, aut altiores paulo, rotundi, nonnulli concavi, foliis circumvestiti plurimis, oblongis, latis, acuminatis, virentibus, carnosiss. glabris per ambitum serratis. Crassulæ herbæ aliquatenus similibus, attamen minoribus, in cacumibus umbellæ parvæ apparent, in quibus flosculi exigui lateo pallentes, tandem que rubescentes: radix crassa, inæqualis & tuberosa, quæ recens candida & succola trita rosarum odorem latis refert. In Apennino & Gargano Italiæ montibus, nec non in Germaniæ alpibus sponte gignitur: & ut Dioscorides, in Macedonia quoque, in Belgicæ hortis colitur, ubi æstare viret, & aliquando floret: hinc lateo, sicut radice vivaci, frigorisque patiente. Græci *Podias siliceo* nuncupant. Germ. *Wos nems*. Hisp. *Kayz Rodia*. haudquaquam à Rhodo insula, sed à iosis nomen accepit, quarum odorem attrita spirat. Ceterum nihil hæc herba est, auctore Dioscoride, capitis doloribus, si madefacta fronti, & temporibus eum modico rosaceo imponatur. Galeno tenuium eam partium digerentisque facultatis, & in calefaciendo secundi ordinis censendam esse, aut tertii incipientis: at nobis refrigerans & rosis uti odore, ita & temperata sibi vis videtur, & adversus capitis ex calida causa dolores efficacem esse posse. *Dodonæus.*

De radicibus excalfacientibus in tertio.

ACORUS folia fert iridis, radices non dissimiles, summo cespite sparsas, complicatas, geniculatas interceptas, in obliquum actas, albicantes, gustu acras, & ut Galenus ait, modicè amaras & odoratas. Optima est densa, candida, carie non excessiva plena, odorata: cuiusmodi est Chalcidica & Galatica. Ceterum omnes hæc ferè notas

A habet ea radix, quæ hodiè vocatur Calamus aromaticus. Hanc ob causam hæc semper pro a-coro sumenda est, vel asari radix. * Acori radices excalfactoria. Decoctum potu urinam cit. prodest lateris doloribus, & jecinoris atque thoracis: item torminibus, vultus, ruptis, lienem absumit: urinæ stillicidio, & serpentum ictibus auxiliatur: insidentibus ad muliebres affectus, iridis modo, utiliter imponitur. oculorum caliginis succo discutit. Antidotis radix magno usu commiscetur. *Dioscorides & Medici Florent.*

ASARUM, Germ. Hasenwur, Ital. *Asaro*. Gall. *Cabaret*. Hisp. *Asarabaccara*, dicitur: hederæ foliis, minoribus multo, rotundioribusque: floribus cythino hyoscyami similibus, purpureis, inter folia proximè radicem emicantibus, odoratis: in quibus semen acinosum. C. uliculos habet angulosos, asperos & molles: radices numerosas, geniculatas, tenues, obliquas, graminibus dissimiles, longe tamen graciliores, odoratas, excalfacientes, & quæ linguam vehementer mordent. Umbrosis montibus provenit. Augusto mense colligitur, vel Autumno: siccatur in umbra, & servatur per annum in arcis ligneis. * Ad solutionem ventris, dosis infusionis est ab aureis duobus, ad quatuor: pulveris verò à drachma una usque ad aureos duos. Excalfactoriam vim habet: urinam cit: hydropticis & vetusto coxendicum dolori prodest. Radices senis drachmis ex aqua multa potæ, menses trahunt: & veratri albi modo purgant. In unguenta additur. *Dioscorides & Mejus.*

ARON apud Syros Lupa vocatur: nonnulli Serpentariam minorem vocant: Germ. *Woffenwur* & *Zruisch* In. ber. Ital. *Gigeno*. Hispan. *Yaro*. Belg. *Catsevoet*. Gall. *Pied de Venu*. folia emittit dracunculi, sed longiora, & panicosis distincta maculis: caulem subpurpureum, dodrantalem, pistilli specie, à quo croceum semen exit: radice dracunculi alba. Nascitur in campetribus, sylvis, iuxta urbium fossas, sub sepibus, locis ubiq; umbrosis. Erumpunt mox post hinc mem folia: pistilli verò è vaginula Junio exit, foliis marcescentibus: quibus corruptis, uvæ Julio & Augusto maturantur. Colligitur mense Augusto: siccatur, & servatur per annum. Terrena essentia constat, sed calida: * proinde extergendi vim possidet, verum non valentem, sicut dracontium. Radices comese crassitiem humorum mediocriter incidit, adeo ut excretionibus ex pectore idoneæ sint. Ex fimo bubulo podagris illinitur. *Dioscorides, Galenus & Dioscorus.*

DIETAMNUM, herba est in sola Creta nascentis, pulegio similis, sed majoribus foliis, cana lanugine pubescentibus. Florem nullum aut semen profert, inquit Diosc. Theophrastus verò, ceteriq; auctores & caulem illi tribuunt, & florem & semen: ut manifestè videre licet in dictamno, quod hodiè ex Creta adfertur: cui quidem conveniunt reliquæ Dioscoridis notæ, sed florem & semen profert. Alia est planta dictamnum album vulgò vocata, alias fraxinella, planè

à Dictamno Cretenſi diverſa: quæ quamvis valde efficaciſſima ſit, dictamno Cretenſi ſubſtitui tamẽ non poteſt: hoc enim veteres intelligunt, cum abſolute dictamnium ſcribunt. * Calſcit: par- tus accelerat. Omnia preſtat, quæ lativum pule- gium, quod ejus loco ſubſtituendum eſt. *Medici Florentini ex Dioſcorido & Matthiolo.*

DORONICUS radices Ornithogali repræ- ſentat. Affertur ex Alexandria Ægypti. * Ad cor- dis affectus commendatur: contra venena & de- leteria medicamenta. Dilutum, colatum, pecto- ris & laterum humores expurgat, tuſſi confert. Doronicus Actuarius Carnabadium dicitur. Ejus loco Galanga, vel caryophylli ſubſtituendi ſunt. *Matthiolo.*

Fœniculi radix vulgaris notiſſima eſt. Na- ſcitur paſſim in hortis. Colligitur Auguſto men- ſe vel Autumno. Lavantur, ſinduntur, & à me- dulla intrinſeca mundantur, deinde in umbra ſiccantur. Conſervanturque per annum in arcis ligneis. * Menſtrua & urinas provocat: arqua- tiſſis auxiliatur.

GALANGA eſt radix nodulis ſcatens, intus & foris rubra, per internodia contorta, odorata, & acerrimi ſaporis, odore & figura quadam cy- peri: unde quibusdam Cyperus Babylonicus putatur. Eligenda gravis, rubra, ſapore acerrimo linguam vellicans. Adulteratur Cyperi vulgaris radicibus repurgatis, & in aceto cum pipere maceratis: ſed abraſo cortice fucus deprehenditur: nam pars interior neque galanga acrimoniam, neque ſaporem habet. Calefacit & ſic- cat ordine tercio. * Proinde ventriculum robo- rat, & ejus dolores tollit: ſi tamen à frigore vel flatu proveniant. Naribus admota frigefacto cerebro utilis eſt: ore retenta anhelitum comen- dat. Facit & ad cordis palpitationem, ſi e planta- ginis ſucco bibatur: coliacos ſanat, & coli dolo- res mulcet, qui à flatu oriuntur. Prodeſt flatuo- ſis uteri affectibus: Venerem roborat: renes re- frigeratos calefacit: & frigidis morbis omnibus præſtat. *Medici Florentini ex Matthiolo.*

HELENIUM, officinis Enula, Germ. *Wtant- wort*; folia habet verbaſci anguſtioris folii aſpe- riore, oblonga: caulẽm quibusdam in locis non emittit: radicem ſubalbida, interdum ſubruſam, odoratam, ſubacrem, vegetam, magnam: ex qua agnate propagines liliorum aut ari modo ſerũ- tur. Montanis, umbroſis, & non omnino ſiccis locis provenit. Frequens non modò apud Bel- gas, verum & alibi, ut in Italia, Gallia, Germa- nia, &c. Flores Junio ac Julio videntur. Radices Autumno, & non rarò Aprilis, & Majo menſibus leguntur, particulatimque diſſectæ ſiccantur, & conſervantur ab anno uno uſque ad tres, in loco ſiccò. * Potum radicis decoctum menſes & urinas ciet. Ipſa que in eclegmate ex melle prodeſt tuſſi, orthopneæ, ruptis, convulſis, inflationibus & ſerpentum morſibus. In ſumma excalfa- ciens eſt. Helenii radix & ſtomacho utilis eſt in paſſo condita. Trita potaque ad crucentis excre- tionẽs efficaciſſima eſt. *Dioſcorides.*

PETROSELINI, ſeu **APITHORTENSIS** radix nota eſt, cum paſſim ubique in hortis prove- niat. * Urinam & menſes provocat: ſtomacho non ingrata.

RAPHANUS (Germ. *Retich*, Gall. *Rauon Refort*). Inemini non cognitus. * Excalfacit, ſtutus gignit, ori ſuaſis eſt: ſed ſtomacho adverſatur, ructus ciet, urinam pellit, alvo aprior: ſummo tamẽ cibo ſumi debet, quò magis ejus distribu- tionem adjuvet: cum autem preſumitur, cibum ſuſpedit. quare vomituris commodiſſime datur ante cibum: ſenſuſque aciem excitat. Decocta con- tra veterẽ tuſſim, & pituitæ craſſitiem in pecto- re, efficaciſſima eſt. Cortex ex aceto nullò celeriùs vomitiones movet: hydropicis comodiſſime il- linitur: lienofiſ utilis: ſugillata cum melle rapit, & nomas amollit: contra viperarum ictus auxiliatur: alopecias ad pilum reducit: lentiginẽs cum loliacea farina emendat: his qui fungis ſtrangu- lantur, tam cibo quàm potu ſalutaris eſt. Sylve- ſtris Raphani, quem Romani armoraciã nomi- nant, folia ſativo ſimilia, ſed magis lampſanam imitantur: radix graciliſ, tenera, ſubacris. Tama folium, quàm radix in olera recipitur: ſed hæc excalfacit, urinam concitat, aſtuofa eſt. *Dioſcor.*

De radicibus calidis in quarto.

ALLIUM (German. *Knoblauch*, Ital. *Aglio*, Gall. *Ail*, Hiſp. *Ab dicitur*) quoddam lativum atque hortenſe habetur, quod in Ægypto, ſingula- ri, ut porru, capite conſtat, dulce, in purpureũ vergens, parvum: reliqua verò magna & candida, ex pluribus coagmentantur nucleis, quos *agithas*, id eſt, ſpicæ Græci nominant. Aliud eſt *lylvetre*, quod opithocorodon, id eſt, inguinum vocant. * Vis allii acris eſt: excalfacit, mordet, ex- cernit, alvũ turbat, in flatibus facit, ſtomachum exiccat, ſitim gignit, flatum permovet, tummã corporis cutem exulcerat, aciem oculorum eſu hebetat. Eoſdem effectus præbet anguinum, quod & elaphocorodon dicitur: latas ventris tineaſ in cibo ſumptum abigit: urinas detrahit: contra viperarum ictus, & privatim hæmorrhoi prodeſt, ita ut non aliud magis, ſi cum vino jugiter aſſumatur, aut tritum in eodẽ ebibatur: contra rabioſorum morſum & illuſa, & cibo valet. Magne & allio uſitates contra aquarum muta- tionẽs vocẽ clarificat: veterem tuſſim crudam, coctumve lenit: potum autem cum origani decocto, pediculus & lendes enecat: cremati cinis illitus ſugillationibus cum melle & alopecis, cum nardino unguine, medetur: eruptiones pa- pularum cum oleo & ſale ſanat: vitiligines, lichenas, lentiginẽs, ulcera capitis manantia, lepras & furfures, cum melle eximit: cum thure & teda decoctum, dẽtium dolorem levat, ſi in ore con- tineatur: contra venenatos muris aranei mor- ſus, cum ficulneis frondibus & cumino illinitur. Ferveſcã comæ jus, ſecundarum deſeſſioni- bus additum, menſes & ſecundò partus extra- hit. Allium ejuſdem gratia ſuffitur. Factum ex eo, & nigra oliva intritum, quod *myrtoron* vo- cant.

cant, esu cit urinam, ora venarum patefacit, hydropicis urile. *Dioscorides.*

C E P A, Germ. Zwiebeln. Gall. *Oignon.* Ital. *Cipolla.* Hisp. *Cebolla* nominatur: longè acrior est quam rotunda, item flava quàm candida, & sicca quàm viridis, & cruda quàm cocta, aut sale condita. * Omnes tamen mordent, flatus gignunt, appetentiã inuitant, sicut movent & extenuant, salidum pariunt & expurgant: alio utiles sunt. Ex detractis purgamentis in oleum coniecta, hæmorrhoidas; reliquosq; excretionum exitus referant, subditæ pro balanis. Succus cum melle illitus, oculorum hebetudinibus, argemis, nubesculis & incipientibus suffusionibus auxiliatur: anginae eodem perunguntur. suppressos menses pellit: caput purgat, naribus infusus: canis moribus cum aceto, ruta & melle illinitur: cum aceto autem perunctas in Sole vitiliginis sanat: & cum pari ipodio, scabras hîpitudines ledit: viros cû sale reprimat: contra calcæmentorû artritum, cû gallinaceo adipe utilis est, citè alvo profest: in aunibus sonitum ac gravitatem emendat: ad purulêtas aures, & eliciendâ earundè aquam, valet: alopecie earum succo perficitur, qui celerius quàm aleyonium pilos evocat. Largiore cibo cepa capitis dolores ciet, coctaq; vehementius urinam pellit: eos lethargicos efficit, qui valetudinibus adversis, ea etiam cocta, plus æquo vescantur. Elixæ & cum passis vis & fico illata, tubercula concoquit & celerimè rampit. *Diosc.*

C O S T U S (Ital. *Costo.* Hisp. *El Costo.* *especialolorosa*) Dioscoridi radix est candida, levis, eximia odoris suavitate, qualem Arabicû esse dicit: hic præcellit. Secun. um locum sibi vendicat Indicus, crassus, levis, ut ferula niger. Tertius est Syriacus, gravis, colore buxeus, & odore nares ferrens. Optimus est recens, albus abundè plenus, densus, aridus, a terebinthis nõ erosus, sine graveolentia, gustu acuto, ac linguam vellicans, & (ut ait Galenus) aliquantullû amaro. Omnes ferè optimi costi notæ in angelica radice, quæ satis nota est, reperiantur. Hinc fit, ut nonnulli putent eam pro verò costo substitui posse. Ut verum fateamur, præstat eam costi loco usurpare, quàm costum vulgè re officinarum, quod à jam dictis notis alienissimû est. * Vis ei excelsatoria, urinam ciet, menses pellit: vitis quæ vulvam male habent, tam imposita, quàm lota & suffusa auxiliatur. Contra hypericum morsu sextantè bibere prodest: itè adversus pectoris dolores, convullâ inflationesq; ex vino & absinthio: Venere rem ex multo stimulat, latus ventris tinea ex aqua pellit: horribilus ex oleo ante febrium accessiones, & nervorum resolutionibus oblinitur: vitia cutis in facie, cum aqua vel melle illitus, emendat. Additur in antidota & malagmata. Sunt qui admittis helenii Comageni præduris radicibus adulterent. Quod deprehensû facile est, siquidem neq; gustu fervet helenium, neque validum odorem vibrat, ut caput tentare possit. *Medici Florentini ex Dioscor. & Matthiolo.*

Costus, quo vulgò in officinis utuntur, falsus

A est, cujus loco ante aliquot annos Bononienses & Patavini Zedoariam officinarum acceperunt: quæ olim quoq; non pro zedoaria, quia oblonga est, habebatur. nam zedoaria secundum Serapionem erat rotunda, similis Aristolochiæ. Sed quantum ego sciam, nondum experientia cognitum est, an exterioribus membris apposita exulceret carnes, quod Costus, ut Galen. tradit, solet facere. Inde enim gradû conformatio cõstitui posset. Veruntamen cum in vulgari zedoaria appareat satis magna acrimonia, & notabilis amaritudo, videtur satis propè accedere ad qualitatem Costi: & credibile est apud me, quod applicata exterius exulcerare etiam posset carnes. Cumq; sit similiter radix ut Costus & pariter odorata, substitutio hæc nõ caret ratione. Sed hæc dubitatio sola relinquatur, quod postea cognitum est, longam zedoariam esse veram. Quamquã enim longa est radix, appendices tamen illius rotundæ sunt, quemadmodum apparuit in quibusdâ frustis, in quibus adhuc simul colligatæ erant, partim longæ, partim rotundæ, cum rotunda zedoaria, quæ paulò ante hæc tempora afferri coepit, pro vera haberetur, ut diversam speciẽ a vulgari longa minime esse certum sit. At dubium est, quod Serapion dicat, zedoariam esse calidam & siccam in secundo ordine: sed Costus cum exulceret carnem, erit potius in numero eorum, quæ excedunt gradû tertium, quare dici posset, quod de vera hoc intelligatur, & nõ de usitata, quæ tãquam diversa toleret substitui, quemadmodum aliqui dicebant: quoniam nos indicavimus esse unam eandemq; rem. Sed hic etiam suspõderi posset, regulam illam, quod ea quæ exulcerant carnem, sint calida in quarto gradu, nõ esse semper veram, cum sæpe illa qualitas calida sit altis paribus, quæ saporem dulcem & aromaticum in se continent, cõtemperata, sicuti possem pluribus, si locus hic esset, demonstrare. Sed cum verus Costus haberi queat, non opus est disputare de succedaneo: hunc ego primû vidi apud Ferdinandum Imperatorem: omnibus illis signis præditum, quæ Galenus & Dioscor. illi attribuunt, & præsertim Arabico, quem Ferdinandus ajebat se nactum esse operam amicorum Patavinorum. Quod si aliquis diligentiam adhibeat, Venetus, quo sub nomine Costi affertur, habere poterit: cujus etiam ante paucos menses excellens Melchior Guilandinus specimen misit.

P O R R U M capitatum, Ger. *lauch.* Gall. *Paurreau.* * inflammationem parit, noxium succum creat, tumultuosum somnium parit, urinã ciet, alvo accommodatur, extenuat, oculorum aciem hebetat, menses pellit: sed lædit esul. erant vellicam, renesq; cum prisana verò coctû, esu peccoris vitia extrahit. Coma ejus in aqua maris & aceto cocta, in deflectionibus ad præclusiones vulvæ, & duritias, utilis habetur. Porribus aqua mutata coctum, tum frigida maceratum, dulcescit, & multò minus inflat. Semen acrior est, & quandâ adstrictoriam vim habet, quare succus cum aceto, addito thure, aut manna, sanguinis profusiva

fitit, maximè si naribus erumpat. Venerem stimulat. contra omnia thoracis vitia, tabemque, pro delinctu efficax est, arteriam esu purgat: sed si assidue estur, visus obscuritatem inducit: stomacho adversatur. Succus ex melle potus, aut illitus, cõtra bestiarum morsus auxilio est. Ipsum quoque cum aceto aut thuris polline, lacte, aut rosaceo, utiliter aurium doloribus & sonitui instillatur. Varos tollunt folia illita cum rhoë, qua ad obsonia utuntur: epinyctidi medentur, crustas ex sale illita rumpunt. Veteres sanguinis rejections cohibent, seminis drachmę binę, cum æquali baccarum myrti pondere pota. *Dioscor.*

Pyreticum officinis omnib. notum (presertim radix) Romani salivarem vocant: Germ. *Bertram*: à nonnullis *Gasserwur*, Ital. *Pyretico*, Hisp. *Pelitre*, aut *Piletra*. Gall. *Pied d'Angleterre* dicitur. Folia caulemque emittit, ut daucũ sylvestre & fœniculum: umbellamq; anethi, circumscissatæ rotunditatis. Radix longa est, pollicis crassitudine, gustu fervidissimo. Nascitur in Orientalibus regionibus, ex quibus Venetias advehitur. * Pituitam elicit: ideo in dolore dentium, decocta in aceto, colluto inde ore, auxiliatur: manna pituitam extrahit. Sudores ciet, peruncto ex oleo corpore: diuturnis horroribus efficax. contra perfrictiones membrorum, resolutionesque eximie conducit. *Dioscorides.*

De radicibus frigidis in primo.

MALVÆ radix, Germ. *Pappewur*, vulgò nota est. * Hujus decoctũ vulvas in festione molit: prodest erosionibus vesicæ & intestinorum, vulvæ sediq; elysiere infusum. Cõtra omnia venæna jus decoctę cũ radice sua auxiliatur, si continuo à bibentibus revomatur, contra phalangiorum morsus remedio est. Digerentis paululum, & leviter emollientis facultatis est. *Dioscorides.*

De radicibus frigidis in secundo.

CICHORII radix, Germ. *Bergwurz*, vulgari est notitiæ, quòd nostratibus mēsi frequentissimè in acetariis apponatur. * Restigat, siccataq; ordine secundo, & moderatè astringit. quapropter hepar roborat: venarum hepatis scicula extergit, obstructionsq; aperit. *Galenus.*

De radicibus frigidis in tertio.

MANDRAGORAM (Ger. *Mraun*, Gall. *Mandrage*, Ital. *Mandragora*, Hisp. *Mandragela*) aliqui antimelum, alii circeam vocant, quoniam videatur radix ad amatoria conducere. Duo ejus genera: niger, quæ femina existimatur, thridacias appellatus, angustioribus foliis, ac minoribus, quam lactucæ, viosis ac graveolentibus, in terra sparsis, mala gerit forbis similia, pallida, odorata, in quibus semen veluti pyrorum, radicibus inhæret bene magnis binis, ternisve, inter se evolutis, nigris foris, intus albis, crasso cortice vestitis, caulem non fert. Alter candidus, qui mas dicitur, nonnullis morion, colore in croceum inclinate, jucundè cum gravitate quadam olentia, quorum pomorum cibo aliquantum opihones soporantur: radix alterius similis, major &

A candidior, orbata & hæc caule. Nascitur in montibus & viridariis. Colligitur mense Augusto, vel autumno. Delibratur radix, & trajectus lino cortex, ad usum suspenditur. * Ex hoc vinum paratur, usq; exhiberi solet, quibus membrum aliquod præcidere aut urere cogitant. in somnum namq; altissimum argros deducit. *Dioscor.*

De radicibus humidis in primo.

SATYRII nomē apud Arabes omnibus orchios generibus commune est, eaq; distinguuntur in testiculos canis, & testiculos vulpis: per vulpinos intelligentes, quæ propriè à Græcis satyria, Ger. *Stendewur*, Gall. *du Satyrin*, vocantur, radice bulbosa, mali magnitudine, foris sulva, intus candida. Nascitur in montosis & apricis locis. Junio mense potissimum apparet. Hodiè testiculi canni pro vulpinis, Dioscoridisq; satyrio sunt in usu: nam vero satyrio carere videmur, aut si habeamus, nondum tamen dignosci possunt inter tam multas testiculorum differentias, cum omnes, si cum descriptione cõferantur, testiculi canis videantur: pro vero satyrio uti nos posse arbitramur. Hodie notus est. * Radix superior, quæ major & plenior est, Venerè stimulare; inferior verò, quæ mollior ac rugosior est, inhibere creditur. *Medici Florentini.*

HUMECTANT quoque in primo ordine, radix Buglossæ, Cichorii, Glycyrrhizæ, Malvæ, Rappæ, &c. de quibus singulis vide supra suo loco.

De radicibus siccis in primo.

BRYONIA duæ sunt: præter sylvestrē nonnullis dicitur Bryoniam una alba: altera nigra cognominatur. Alba Bryonia multa, longa, & tenuia sarmenta promit. claviculos sive capreolos habet instar vitis: folia ejus lata sunt, quinqueangularia, & ad similitudinem vitium divisa, sed atperiora, hirsutiora, candidioraque: flores exigui, candidi, racemosi. fructus in usis parvis, quarum acini initio virent, maturi rubent: radix prægrandis est, longa, & crassa, altè descendens, ex albedo sublutei coloris, gustu perquam amaro, & ingrato. Sepimenta, dumos, frutescunt, & superat, non tamè aliorum modo circumplicando se, sed claviculos suis vicia omnia apprehendendo, usq; se diversimodè innectendo ac implicando. Similis huic Bryonia est nigra, tenuibus siquidem & viticulosi cauliculis, foliis, capreoli floribus, uvarum acinorumque figura, radice mole, & quantitate priorem refert. Sed acini per maturitatem nigricant, radix quoque foris subnigra, interiùs buxæo pallet colore. Arbutorum hæc sepium dumorumque ramulos fastigiaque capreolis suis quoque tantum comprehendit, in omnes partes late sese veluti prior explicans. Alba Bryonia multis in Belgio locis reperitur, & passim in Italia, secus vias ac agrorum margines: similiter in Suevia ac Rhenana Germaniæ provincia. Nigram gignunt Hassia, Saxonia, Westphalia, Pomerania, Misnia, ubi candida non provenit, ut Valerius Cordus scriptum reliquit. Utriusque flores Majus,

Majus, uvæ verò Autumnus suppeditat. Prior Græcis ἀμπέλιος ἰδίος, id est, Vitis alba, & ἀμπέλιος quidē dicitur, non modò quòd foliis vitæ referat, verum etiam quia fructū in exigua uvæ, acinis licet raris, similitudinem conformatum producat. Dicitur & βρυονία ἰδίος, ὁμοιωμένη τῷ λαύ, ἡλικίονος, μύλωνος, ἡλικίονος, ἀμπέλιος, ἀμπέλιος, ἡλικίονος; à Plinio etiam Madon: ab Arabibus Alphefera: à Matthæo Sylvatico Viticella: in Thesaurò pauperum Rorastrium. Apulejus Apiafellum, Uvam Taminiam, Agrifolium & Dentaria appellat: Ger. Stiefwurze, Hundsrübe, Hundsrüben, Zensistirsfen: nostri vulgarè appellationē sequentes, Bryonia: Gall. Canthentree. Ital. Zucca saluatica. Hisp. Nueca blanca, & Norca blanca. Altera Græcis ἀμπέλιος μέλαινα ἢ βρυονία μέλαινα: Latinis Vitis nigra, Bryonia nigra, à nonnullis χαράμιος ἀμπέλιος, Βακχίονος. Galen. propriè βρυονίαν vocari ait. Idē Plin. affirmat, qui & à nonnullis Chironiā, γυμνοκάρδιον ἢ ἀποχύναν dici refert. Chironia autē cognominatur à Chirone inventore. Est Chironis, inquit Plinius, inventū ampelos, quæ vocatur Chironia. * Facultate autē Bryonia alba omnibus suis partib. calida & sicca est, tertii gradū, præsertim caloris excedēs, cū expurgandi potentissima vi, per quam nō modò biliosos ac pituitosos, sed & aquosos humores educit, Asparagos, qui prima germinatione prodeunt, si decocti edantur, alvum & urinam ciere Dioscorides scribit. Galenus verò ab omnibus pro more per Ver edi ait, eduliumq; D esse stomacho propter adstrictionem gratum. Quod de vitis sylvestris, sive Tami quidē, sed nequaquā de hujus germinib. veritatē habet. Nam albæ Bryoniæ asparagi, sive prima germina nequaquam astringūt, sed alvum vehementius commovent, stomachoq; gravem molestiā inferunt. Dioscorides item radicis succum Vere exprimi, bibiq; cum aqua multa, pituita q; ducere, ait. Dicit autē non modò succus, sed & radicis decoctum, pituitā, bilem flavam, ac serosos aquososq; humores, & quidem validissimē, unā vetriculum ita sæpe numero perturbans, ut & eosdem vomitione reddi procurat. Conferre hujusmodi vehemens purgatio hydropicis posse speratur, & quos comitialis morbus, aut capitis durationē & pertinaces vertigines detinent. Sed tamen epilepticis non quotidie, ut Diosc. monet, exhibēdæ: subinde etenim dedisse satis erit molestum. Validum enim, ut diximus, est remediū, violenter purgans, & naturæ vim inferens. Extrahit eadē radix mortuos fœtus, & secūdas subdita, idemq; in infensibus decocta potest. Cutim eadē extergit & erugat: maculas solares, varos, lentiginēs, cicatrices nigras, cum ervo & Chia terra ac fenograceo depurgat, aut in oleo decocta, usq; dum colliquefat. Tollit fugillata: digitorum pterygia compescit: cum vino imposita inflammationes discutit, ac abscessus rumpit: educit & ossa trita & imposita: misceatur & commode erodentibus medicamentis: auctor Dioscorides. Fructus ad scabiem & lepram facit illi-

tus, & impositus, eodem auctore. Galenus iis qui coria dentant, utilem perhibet. Plin. lactis abundantiam facere scribit. Videtur tamē magis lactis generationi advesari. Nam acris est, & evellera ac coria, Dioscoride teste, depilantur. Nigra Bryonia supradictæ, ut Galen. ait, ad omnia similis, nisi quòd imbecillior. Dodonæus. BRYONIA sylvestris, seu Vitis sylvestris, lîgos, lignosus, mediocri crassitudinis, rimosus corticis, instar farmetorum vitis, obscure subrubentes, viticulosos promit cauliculos, quib. vicinis quibusvis multis se amplexibus circūvolvūt, ac crebris intorquet circuitionib. ab imis ad fastigium scandēs: capreolis sive viticulis caret: folia hederacea, mollia, splendentia, Smilacis lævis haud abfimilia: flores candidi, exigui, muscosi, odorati, racematim dependent: uvæ parvæ sunt: acini virent, maturi cocci modo rubent: radix crassa, longa & magna, succo glutinoso & lento plena, adeo ut friata digitis adhæreat. In sylvis opacis, & similibus locis asperis, præsertim ubi aquæ sub sunt, gignitur: reperitur & sub Corylis prope Argentinam, ut Kyberus prodidit. Martio mense asparagi sive prima erumpunt germina: flores Mayo: uvæ circa vindemiar tempus maturantur. Græci hanc ἀμπέλιος ἰδίος, id est, vitē sylvestrem dicunt. Differt tamen non parum à Labrusca sive vite vinifera sylvestri, quæ & ἀμπέλιος ἔρπιν. Prebuit utriusque ἰουανμία Plinio occasionem, ut satis de his se explicare non potuerit, lib. 23. cap. 1. & utramque inter se confuderit, in quo sunt & Arabes notandi. Dicitur verò & hæc sylvestris Bryonia, Latinis Tamus, fructusque ejus Uva Taminia. Itali Tamaro. Uva Taminia autem etiam Staphylogia est: sed hæc falsò ita nuncupatam, Plinius inquit. Germanis est Schmarwurzel. Allobroges Latinam vocem retinent, & Tamum quoque, aut Tanum appellant. Plin. Salicastrum etiam vocat: Ruellius Sigillum B. Maritæ in officinis quibusdam nominari refert. Nō est hoc loco recensenda eorum sententia, qui Cyclaminum alteram hanc esse volunt. Vel sola enim radicis magnitudo facile hos redarguit. Cyclamini liquidem radix ἀμπέλιος, id est, nullius usus ac exigua, huic autem magna & multi usus. Cum eo magis videretur agendū, qui ἀμπέλιος sive βρυονίαν μέλαιναν esse pertinaciū tuerur: nisi reperta, & ab eo conspecta legitima Bryonia nigra, sententiam mutaturum speraremus. Sed tamen quid vetat F & in hujus errorem animadvertere, & Tamum non esse Bryoniam docere? Caret capreolis, Tamus fructum nō nigrum, sed pulchrè rubentem gignit. Bryonia verò nigra capreolos habet instar vitis, & acinos profert nigros. Ostendunt hæc differentiam satis evidentem. * Sunt autem Tami sive sylvestris Bryoniæ radices calidæ & siccæ ordine tertio: fructus adsimiles, facultate attamen mitiore. Utraque abstergunt, & digerunt. Dioscorides radices aut aquosa detrahere, & hydropicis utiles, si in vino, quod aquam marinam admixtam habeat, fervefiat.

& cum aquæ cyathis duobus bibantur: fructus five acinos, cum à Sole, tum & alias cutis maculas expurgare. Absfergit autem non modò maculas, verum & sugillatarum partium livores citissime idem digerit ac resolvit: quod & radices imposite possunt. Recentior enata germina, muria conditi, atq; inter cibaria recipi, Dioscorides refert. Inferri mensis & nostra ætate in Hetruria, Matthiolus scribit. Idem quoq; in Hispania Beticâ fieri alii asserunt. Dicitur à porcis hujus radices querri, erui, ac cum voluptate mandî, neq; minus esse grata, quàm Cyclamini orbiculatis, quæ inde panis porcini nomen indeptæ sunt. Si quis autem hanc ob causam Cyclaminum alteram esse contenderit, hunc & plures alias Cyclaminis annumerare oportebit. Neq; enim hujus tantummodo, sed & multarum aliarum stirpium radices querunt, erunt, avidissimeq; devorant porci, quarum nullæ ad Cyclamini genera pertinent. Temerarium idcirco fuerit, Tamum Cyclamini speciem asserere, quòd ejus radices porcino generi gratæ sunt. *Dodonæus.*

OENANTHE folia habet palmata: florem candidum: caulem crassum, palmi altitudine: fœmen triplicis: radicem magnam, in multa rotunda capitula extuberantem. Nascitur in petris. Colligitur autumnò: sicatur ad Solem, & conservatur per annos duos. * Radix è vino urinæ stillicidio convenit.

RUBIA, Græcis Erythrodanû, officinis Rubia tinctorum: Germ. Diotts. Belgis *Mee*, & ubi comminutæ sunt radices, *Mee Crappen*. It. *Rubia* & *Robbia*. Hisp. *Ruvia*, *Roya*, & *Granza*. Gall. *Garance* vocatur. Hujus quidem proprie species nullæ sunt. Sed si omnes illi foliis similes ad eam referantur, multæ occurrent, ut Aparine, Mollugo, Galliû, Asperula, Cruciatæ, quæ omnes foliis Rubiam referunt, & idcirco sylvestres ejus species videntur. Ramulis autem Rubia exte quadrangularibus, geniculatis, asperis, crassioribus, majoribusq; quàm Aparines: foliis angustis, oblongis, alperis quoque, è singulis geniculis quinque fere, in radiantis stellæ modum dispositis, flores in summis ramulis parvi dilute lactei. Semen rotundum, parvum, initio virens, inde rubens, postea nigrû, radices prælonge, tenui medio nervo, cortice verò carnosiore ac rubente, quo cum lanæ, tum & alba rubro inficiuntur colore. Seritur Rubia non paucis Italiæ, Hispaniæ & Galliæ, plurimis etiam Belgii locis, pingui fecundoq; solo. Dioscorid. quandam sui spontis esse tradit: alteram verò in Thebana Galliæ, & Ravenna Italiæ, nec non in Caria inter oleas seri. Valerius Cordus Rubiam etiam juxta Germaniæ Spiram spontaneam in sepibus nasci refert, sanivæ per omnia similem, majore tantum radice. Aestate floret semenq; facit. Augusto radices leguntur, quæ resicata, & attrita, in usum & tinctorum, & medicinæ videntur. Rubiæ autem radices, ut potentiam ac vim haud obscure adstringentem obtinent, ita quoq; natura ac temperamento frigida sunt ac sicca. Gustatæ siqui-

dem acerbum saporem referunt, cum exigua tamen quadâ dulcedine primò occurrente, quam acerbâ & astringens mox excipit qualitas. Quod non modò à nobis, sed & ab expertissimo sui seculi medico Galielmo de Saliceto compertum & observatû quoq; est: qui Pontici eam esse saporis scriptum reliquit. * Commendatur verò passim Rubiæ radicem decoctum, ruptis, caësis, vulneratis, & ex alto præcipitatis, sanguinis fluore reprimere: in illam nationes mitigare: offensas quassatasque partes ad sanitatem perducere creditur. Miscetur his de causis portionibus, quas vulnerarias recetiores appellant. In quibus tantam earum vim ac efficaciam & Matthiolus quoque esse refert, ut etiam thoracis & intestinorû lethalia vulnera his curari posse speretur. Accedit nostræ sententiæ expertissimus ac clarissimus olim Lovanii medicus Joannes Springus, qui in Rubiæ radicis suis scriptum reliquit, Rubiæ decoctum cum Tryphera magna exhiberi valere adversus fluxum mēstruorum, hæmorrhoidum, & dysenteriam: idq; evidentibus experimentis compertum, quod Rubiam adstringentem esse confirmat. At Dioscor. Rubiæ radicem urinam citere, ac multam crassamq; & nonnunquâ sanguinem ducere tradit: & tantam et aperendi vim adesse, ut apposita etiam menses, scilicet, & sterus extrahat. Fœtus autem cum urina interitus rubor, usum Rubiæ mox consequens, quem è permixto sanguine esse existimavit qui tamen non aliunde est, quàm ab ipso colore Rubiæ. Radix etenim hujus quovis modo assumpta, mox urinam rubicundam inficit colore, nec secus ac Rhabarbarum eandem tingit luteo: substantiam interim ejus non permittans, nec crassiorem, quàm antea fuerat, reddens: in his scilicet, qui integra sanitate fruuntur, quod non aperit eam, sed astringens quoq; facultatis participem esse non minus quàm Rhabarbarum, citius commōstrat. Propter adstringendi siquidem ipsius potestatem, colorem ferosi humores aliquandiu retinent. Adstringentibus enim permixti colore, diutius coloratis inhaerent, nec ita citò evanescent. Probè istud norant, qui ex florum herbarumq; stercis colores colligunt, alumen etenim una cum ipsis permiscunt, quò in longius tempus coloris species altoqui citò peritura retineri ac conservari possit. Ex his autem satis constat, extergendi aut aperendi potentiam Rubiæ nullam esse, & Dioscoridem hujuscemodi vim et temere tribuisse: ac post eum, Galenum & posteriores reliquos, in ejus verba juratos. Plin. contra serpentes Rubiæ ramos cum foliis imponi ait, & invenire se apud quosdam, (quod vanissimum) morbum regium sanari hoc frutice, etiam si adalligatus spectetur tantum. *Dodonæus.*

MYRTICAE, seu Tamaricis radix vulgo cognita est. * Elephantiasim ex lienis vitio obortâ, hujus decoctum, & cum passis uvivis epotum sanare tradidit Alcanzius Arabs, id quod se vidisse ait in duabus mulieribus. *Matthiolus.*

SICCANTHUS quoq; in primo excessu, radix Althææ,

thæ, Ari, Fœniculi, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus ficcis in secundo.

SICCANT ordine secundo, radix Capparorū, Cichorii, Raphani, &c. de quibus supra suo loco.

De radicibus ficcis in tertio.

RADICES cavae duæ sunt: una major, altera minor. Majori folia sunt Coriandri modo dissecta, tenuia, dilute virentia, cæsis videlicet Aquilææ foliorum colore, quorū & formam aliquatenus referunt, minora tamen: pediculi teretes, tenues & leves, palmum longi: circa quos superiori parte flosculi ordine digesti, oblongi, in corniculum desinentes. Liniaræ floribus conformes, dilute in rubro purpureo, subinde albidis, semen in valvulis latiusculis exiguisque, nigrum, parvum & splendens, radix tuberosa, inferiore parte sessilis, & excavata, pulpa, dum recens, sub-lutea, ubi verò exaruit, in virore subnigricante, gustu cum amaritudine quadam austera. Minor species foliis, pediculis, purpurascens oblongisque flosculis, siliquis, & semine majori similis est: humilior tantum, ac minor, radix hujus non cava, verum solida, globosa, verticilli specie, colore subluteo, sapore cum amaritudine adstringente. Exit utraq; circa sepes, vepres, agrorum & vinearum margines, humilioribus locis ac solo pingui lætoque. Unaq; in Germania, minor Belgis frequentior. Primo statim Vere utraq; erumpit: florem mox facit, semenq; brevi perficit. Mense Majo ejus præter radices nihil superest: ita paucis hebdomadis apparet. Ger. Heinhurg. Belgæ *Heiwoertete* id est, radicem cavam appellant. Officinas perperam hac pro Aristolochia rotunda usas notius est, quam referri, aut refelli debeat: & similiter eorum manifestus error, qui temere Pistolochiam judicant. Quo autem nomine dici debeat, (si modo veteribus cognita fuerit) non parum ambigendum videtur, sunt qui Leontopetalæ speciem faciant: alii Eriphion: nonnulli Thesium: plerique Capnos Chelidoniæ. Cum Leontopetalæ autem tuberosis radicibus, & quadantenus foliis convenire videtur: sed cauliculorum alæ plurimæ, floresq; Anemones in radice cava desiderata discrimen adferunt. Leontopetalæ etenim caulis ramosus in alas multas dividitur, flos verò qualis Anemones, ut quidem Dioscorides, & Plin. referunt. Eriphion autem si utique *ἀνθ' ἑρ' ἰφ' ὄν*, id est, à Vere nomen habet, *ἑρ' ἰφ' ὄν*, aut cinnis *ἑρ' ἰφ' ὄν*, Verisq; planta non improprie hæc radix nuncupari poterit. Veris siquidem tempore tantum modò apparet, ac viret. Sed tamen *ἑρ' ἰφ' ὄν* ab hædo dictum esse propter non est. Eriphion siquidem istud longe aliud est: ut quidem describitur tum ab Apulejo, tum in libro ad Paternianū Galeno attributo. Apulejus, Eriphion, ait, nascitur in Gallia, in monte Soracii: figuram habet apii: florem purpureo similem: nascitur septem radicibus totidemq; ramalis ipsa autem patula humo omni flores tempore, semen ha-

bet tanquam faba. In libro autem ad Paternianum hæc verba leguntur: Eriphion herba est, quæ in summis montibus invenitur: folia habet similia Apio, & thyrsulum oblongum, in ejus summo flosculum quasi violaceum, & semen in medio: radicem quoque ad magnitudinem, & altitudinem cepæ oblongæ, habet & radices alias, quæ radículas alias e radicibus emittunt, nigro cortice vestitas. Ex quibus manifestum, radicem hæc nequaquam hujusmodi Eriphion esse. De Thesio seu *Thesio*, pauca apud veteres extant. Theophrastus radicem ejus amarâ esse, & tusam alvum purgare ait. Plin. lib. 21. cap. 17. radicem quæ Thesium appellatur, bulbosâ non dissimilem, & gustu asperam refert. Athenæus Timachidam citans auctorem, Thesium florem tradit, ex quo Ariadnes corona composita fuit. Convenire hæc satis radici cavae apparent, tuberosa siquidem radix, gustu non absque amarore austera, quæ ad purgationes facere creditur. Sed in tanta veterum brevitate quid affirmandum? Capnos Chelidonia, quæ juxta sepes nascitur, atque hinc *φειγγυμιν* cognominatur, qualis sit, Aëtius non exponit, solum nomen ejus reperitur Tetrab. 2. lib. 3. cap. 110. in collyrio Marciani: & Tetrab. 3. lib. 2. cap. 1. inter calefacientia, & firmitatem jecinori conferentia. Quod si autem Capnos Chelidonia illa est, quæ à Plinio lib. 25. cap. 13. prima Capnos nominatur, & ad oculorū caligines commendatur, satis manifestum, Cavam radicem non esse Capnos Chelidoniæ. Prima etenim Plinii Capnos ramosa est, & vicinis sepimentis sese implicat: cava verò radix tamulis adnotis caret, humilisq; nullis sustinetur, neque eger adminiculis. Si autem alia est Aëtii Capnos Chelidonia, quam Plinii, (quod fortasse Chelidoniæ cognominatio innuit) non citra aliquam occasionem Capnos Chelidonia appellari potest. Fumariam etenim foliis, tamen majoribus, aliquatenus refert: & Vere quidem primo, circa videlicet *ἑρ' ἰφ' ὄν* id est, hirundinū adventum. Sed tamen idcirco veram & legitimam Capnos Chelidoniæ esse non consequitur. Sunt siquidem & alia eodem tempore prodeuntes, brevinq; post pereuntes, quæ tamen Chelidoniæ non appellantur. Cæterum Cava radix calida & sicca potentia est, magis tamen sicca quam calida: utpote tertio resiccans, secundo verò ordine excafcians, adstringit autem, & abstergit, non nihilq; digerit. Utilis ad veteres durariosq; tussillarum fauciumve tumores, valet etiam adversus hæmorrhoidum cum tumore dolores, cum unguento ex populo nigra, aut alia simili facultate permixta. Ferunt & hanc drachmæ unius pondò sumptam alvum ducere, piritamque detrabere. *Dodonæus.*

PENTAPHYLLI, seu QUINQUEFOLII radix, Germ. *Fünffingelt* autem Gall. *Racine de Cinqueseuille*, est subrabra, oblonga, veratro nigro crassior. Nascitur in rigus & aquaris ductibus. Colligitur Augusto mense: servatur in umbra, & servatur per annū. * Jus radicis deco-

At ad tertias: si in ore contineatur, dentium dolores sedat: putrida oris ulcera collutione sistit: arterie scabritias gargazatu levigat: contra alvi profluvia, & dysenterias auxiliatur: item articulo- rum, coxendicumq; cruciatibus potum. Cocta in aceto, & illita, serpentina ulcera cohibet: strumas, tumores, duritias, abcessus, & collectiones discutit: ignes sacros, redurias, condylo- mata, pforasq; sanat. Tenere radice succus, contra jecturis, pulmonumq; morbos prodest: ite ad verum venena. illita cum melle & sale, tam vulneribus, quam fistulis remedio sunt: enteroceliciis auxilium prestant. *Dioscorides.*

TRIFOLIUM OXYTRIPHYLLI, vel **ASPHALTI** radix longa, tenuis, & valida est. Antu lotis inferitur. * Laterum dolores ab ob- structione natos juvat: urinam, mensesq; pro- vocat. *Dioscor. & Galenus.*

SICCANT etiam in ordine tertio, radix a- cori, asari, apii, doronici, seu carnabadii, petroseli- ni, &c. de quibus singulis vide supra suo loco.

De radicibus excaescentibus caput.

PEONIAE radix, Ger. *Peonien wurq.* Gall. *Racine de Peonise.* Ital. *Radice di Peonia.* maris di- gitali crassitudine, & palmi longitudine, gustu astringens, alba: foeminae radicibus ceu glandes circiter septem aut octo inhaerent, ut in hastula regia. Nascitur in altissimis montibus, & prae- ruptis. Colligitur mense Augusto, siccat & con- servatur per annos duos vel tres. * Foeminis a partu non purgatis sicca radix datur, et mensis amygdale magnitudine pota, ventris doloribus cum vino pota auxiliatur. valet contra regium morbum, & renum ac vesicæ dolores. decocta in vino alvum sistit. Alligata radix, puerorum epilepsias sanat. *Dioscor.*

CAPUT quoq; excaescent, seu pituitam in capite concoquunt, radix Foeniculi, &c. de qua vide supra suo loco.

De radicibus excaescentibus thoracem.

ARISTOLOCHIAE, auctore Dioscoride, tres sunt: longa, rotunda, & clematidis. Plin. Pi- stolochiam speciem annumerat quartam. Pos- terior etiam quintam, Saracenicam dictam, adin- venit. Longa aristolochia multis a radice tenui- bus ac vinculosi germinat cauliculis: circa quos folia hinc inde mollia, odorataq; flores juxta folia oblongi, cavi, una parte longiores, coloris purpurei, odoris gravis: fructus turbinati, striati, exiguis pyris conformes, qui semine maturato in quinque ut plurimum partes dissiliunt, quod triangulum, ac nigricans est coloris. radix sub- est dodratalis, aut brevior, digitalis crassitudinis, buxæ flavescens coloris: odorata, sed perquam amara, ac ori ingrata. Rotunda aristolochia cau- liculis, foliisq; priorem refert, sunt tamen paulo rotundiora folia ejus, cujus fructus turbinatur. flos unius (differentia etenim in hoc non nihil) oblongior & angustior, colore subluteus: alterius brevior, & qua reflectitur parte, in purpura sub- nigricans. fructus hujus pyri modo è latiore se-

A de fastigiatur: illius in rotundo oblongus: utrius- que striatus. semina qualia longe radices orbicu- latae ac tuberosae, gustu & odore longae. Clema- titis longis, praetenuibus, viticulosisq; suis cauli- culis, ac non raro ramosis, vicina quaevis admi- nacula cõprehendit, quibus se Smilacis modo im- plicat, ac circumvolvitur. folia longiori pediculo haerent, levia, lata, acuminata, uti aliarum flos si- milititer cavi, oblongus, luteus, aut ex purpura nigricans, fructus haud differentes, tenuius autè radices sunt, & praelongae, modo per summa ser- pentes, mox altius demissa, colore praede- dentium. *Dioscoridis* exemplaria, *Clematitem* foliis esse, habent *ἀειζών μικρὸν ἰσχυρόν*, sed legendum est, *ἀειζὼν ἰσχυρὸν μικρὸν*. Depreavatus est de Cle- matite & Theophrasti locus. nam ubi legitur, *τῆς ἁραιῆς ἢ μελανῆς*: & *μοχρὸν ἢ ἕως ἁπλοῦς μετὰ τῆς ἁραιῆς*; restituendus est, *τῆς ἁραιῆς ἢ μελανῆς*, id est, colore melina, & *Φύλλον ἢ ἕως πρὸς μετὰ τῆς ἁραιῆς*. Aristolochias autè nasci pinguibus & cam- pestribus locis, Plinius refert. Hispaniæ agri haru- trium feraces sunt. Longam & rotundam in Ita- lia, ac Narboneusi Gallia reperire quoq; est. Cle- matitem Petrus Bellonius in Ida Cretae monte a se inventam scribit. Carolus Clusius circa Hispan- lim, plurimisq; aliis Beticæ Hispaniæ locis, in du- metis, & veprib. offendisse sese hanc refert. Flo- rent Aristolochia in Belgio quidem Majo, aut Junio: alibi & in calidioribus regionibus prius. Colliguntur autumno: siccat ad Solem, & ser- vantur per annos duos vel tres. Nuncupatur Ari- stolochia, Græcis *ἀριστολόχη*, quoniã *ἀριστή* τρι- λόχη, id est, optima puerperis sit. Priorem *ἀριστο- λόχην μικρὰν*, id est, Aristolochiam longam, ab ipsius radice forma, item & *διὰ τὸν λίαν, μελάν- κωστον ἢ τὸ ἕλκος* nuncupant, & Aristolochiam quoq; marem. Altera foemina existimatur, & *ἀριστολόχη στρογγύλη*, sive rotunda Aristolo- chia dicitur: à nonnullis etiã *χαυρομήλον*, ceu terræ malis. Cyclaminus tamen, & terræ malum appel- latur, ab Aristolochis multum differens. Tertia Aristolochia *κλωμενίτης*, veluti farnæcia cogno- minatur. Reperiuntur porro & apud Apulejam Aristolochiae & aliae appellationes: ut *ἀραιῆς ῥίζα*, *ἰβήρια*, *πυλίου*, *δαίδου*, *ἰσχυρῆς*, quæ cû specie proprie sine non satis apparet, ac omnibus com- munes videntur. Facultate autè omnes hæc Ari- stolochiæ excaescent, refectantq;, & ad tertium utriusq; qualitatis ordinem pertinent, extertendi potentiam unâ habentes. *Dioscor.* longam ad- verius serpentes, & mortifera, drachmæ pondè cum vino bibi, & utiliter imponi refert: ac cum myrrha pipereq; potum, expellere omnia in u- teris a partu relicta, item & menses, & fortis: i- demq; cum pello impositâ posse. Rotunda cum ad hæc omnia, tum ad alia reliqua venena facit: item ad asthma, singultu, rigorem, splenem, ru- pta, convulsa, laterum dolores, cum aqua potat aculeos, & spicula extrahit: osium squamar in cataplasmatibus permixta admittit: putredines re- movet: ulcera sordida expurgat, & cava cum tri- de melleque implet: gingivas & dentes purgat.

Clema-

Clematitem Galenus fragrantiorē esse ait: itaq; A
ea ad unguenta unguentarios uti, sed ad sanationes infirmiores. Ceterū Pistolochiā hanc speciem nuncupari, πωλοχία verō cognominari, Plin. lib. 25. cap. 8. scribit. Est, ait, & quę Pistolochia vocatur quarti generis, tenuior quā proximē dicta (nempe clematidis) densis radicū capillamentis, junci plenioris crassitudine: hanc quidam Polyrrhizon cognominat. At facultate, & viribus hæc aliis reliquis haud abinobilis videtur. excalfaciens similiter, & exsiccans non adeo B
tamen intensē. Convulsis, contusis, ex alto præcipitatis, ex aqua potam utilissimam tradit, Plin. auctor est. Saracenicā deniq; Aristolochia tenuibus foliis frondosūq; ramulis, reliquis similis est, altior tamen, ac procerior, quā longa aut rotunda. folia ejus majora, quā Alari flores, concavi, oblongi, una parte prominētes, colore sublutei, fructus pyrorum instar turbinantur: semina in his interlecta, triangularia, sordide nigricantia, radix logi uti olea, mediocriter subinde crassitudinis, lutea, buxi ligno colore similis, amaritudine nec longa, nec rotunda inferior. Est autē hæc interdum exiguas tenuesq; reperti, ubi videlicet quandoq; & non ita dudum collectæ, & sublute. Ex relictis siquidem radicū particulis novellæ plantæ, tenellas initio ac sarmentitas radículas prominent. Multis in Germania, ac Belgio, nec non in Italia, & alibi, locis hujusmodi Aristolochia reperitur, juxta vineas marginesq; agrorum, Jero ac restibili solo, In hortis feliciter quoq; adolescit. Quem semel occupavit locū, ægrē deserit. Quanta cunq; etenim radice pars, licet alte atq; in profundo abditā, germen tamē emittit: adeo pertinacis est vitæ. Hujus ætate flores, autumno fructus colligi possunt. Vulgō Saracenicam nuncupant: Gall. *Sarajine*. Belgæ *Sarajne*. Germ. *Oberiney*: officinā Aristolochiam longam. Atq; pro hæc olim ab omnibus habita fuit, tandem Clematitem appellari coepit. Sed jam legitima Clematite reperta, quo hæc nomine alio quā quintę Aristolochię compellabimur: nisi forte Clematitem alteram, vel Aristolochiam longam majorem eam nuncupari magis placeat. Vi autem & potētia hæc Aristolochia reliquis etiam similis, insigniter amara, & calida, longa non inferior: proinde & pro hæc in omnibus compositionibus succedere, & recipi absq; ullo errore potest. *Dodonæus.*

IRIS (Ger. *Blaw gtiqin*, *Blotwuy*, Gall. *Flambe ou glayuel*, Ita. *l. ide*, *giglio azzuro*, *lilio celeste*. Hisp. *Lirio cardeno*.) æ celestis arcus similitudine nomē accepit. Folia fert gladioli, sed majora, latiora, & pinguiora. Flores in summitate cujusque caulis, æqualibus inter se spaciū distant, incurvi, varii: siquidē candidi, pallentes, lutei, purpurei, aut cærulei conspiciuntur: quæ diversi coloris speciei quædā celestis arcus imago representari videtur. Radices subjacent geniculatæ, solidæ, odoratæ: quæ frustatim dissecatæ in umbra siccantur, & trajectæ lino reconduntur. Passim in hortis provenit. Melior est Illyrica & Ma-

cedonica: & inter has laudatissima, quæ mutila ferē & densa constat radice, frāgenti contumax, subrufo colore, gustu amaro, odore perquā grato & sincero, ita ut nullum prorsus situm redoleat: quæ dum tunditur, sternutamenta movet. Secundum locum habet Africana, candidas, gustu amara. Terebines in vetustate sentiunt: tunc tamē odoratiores reddi solēt. Floret Vere, Majo potissimum mense, quo sanē tēpore flores colligi debent. Radices autem autumno. *Vis omnibus excalfactoria, extenuans, contra tussim efficac: humorum, qui ægrē rejiciuntur, crassitiē digerunt: bilem, crassamq; pituitā ex hydromelile drachmis septem epotæ, purgant: somnum conciliant, lachrymas ciunt, torminibus medentur. Eadem potæ ex aceto auxiliantur serpentum ichibus, lienosis, convulsis, perfrictionibus, horroribus, & quibus genitura effluit: menses ex vino potæ pellant. Decoctum earū, feminarum fortibus utiliter imponitur, ad emolliendos locos, laxandaq; in eis venarum spiracula: sēchiadicis infunditur: fistulas ac sinus carne explet. Radices ex melle glandis modo subditæ, partus extrahunt: quineciam coctæ & illitæ, strumas, veteresq; duritias emolliunt. Siccæ quoq; ulcera replent, & cum melle purgant: nudata ossa corpore operiunt: doloribus capitis cum aceto & rosaceo magna utilitate illinuntur. Admotæ cū albo veratro, & duabus mellis partibus, lentiginēs & vitia cutis in facie à Sole contracta emolliant. Pellis, malagmatis, & acopis inseruntur, Succus hydroptis propinandus, quoniam recenti Illyrica destituimur, è nostrate elicitur, ducitq; abunde aquas, Mania oris halitum commendat: dentium dolores mulcet, si radicis decocto iidem foveantur. Coquit item, abstergit, digerit, resolvit, lenit, reserat, expurgat, & deicit: vulneratis medicamentis imixta sarcotica est. Radicis expressus succus bilem flavam, pituitam, & aquas cutem subeuntes pellit: hæmorrhoidas fove elicit Radix ipsa contrita, & ex aceto bibita, omnibus adverteatur venenis. Succus variis infusus cerebrum à pituita mirificè purgat: ventriculo tamen nocet, cū per se tantum bibitur. *Disjcorid. es, & Matthiæus.*

Iridem ex Illyrica accipi vult Andromachus nō sine ratione: nam si eam conferamus cū altera, quæ in Africa crescit, reperietur secundum Galenum 1. lib. de Antid. unam alteri præferre, quārum vivum corpus cadaveri. Quanquam quæ crescit in aliis quibusdam locis, nō multum Illyrica est inferior, & ex nostris Florentina est præstantissima: nec in Illyriam eam ob causam necesse est nos mittere, cū alibi quoq; laudabilis reperiat. Quod si quis eam diligentiam adhibeat, ut ex Illyria afferēdam curet, procul dubio multum proderit: at si ex aliis regionibus eam accipere necesse sit, operam det, ut hæc notas habeat, nimirum, ut sit densa, dura, rubescens, brevis, odorifera, gustu mordax, sine mucore, & quæ inter terendum sternutationē excitet, quod de Iride absolute ita dictum intelligendum est,

Sciendum quoque, quantum ad colorem, Florentinam esse albam, quemadmodum & alia, quas hucusque in Italia vidi, unde non nimis follicite colorem rubescens, qualis in sola Illyrica apparet, nos requirere oportet. Neq; refert, quod Galen. cap. 23. lib. 4. de simplic. Medic. quasi generalem regulam tradat, Omnia, quae colore fulvo, aut flavo, aut rubro, sint praedita, esse calidiora albis: & exemplum affert de Iride. quoniam Damocrates, ut patet ex eodem Gal. lib. 8. de comp. Medic. secundum loca. cap. 10. ad quoddam Malagma, quod pro epate conficitur, accipit Iridem albam.

B E D E G U A R, Dioscoridi SPINA ALBA, Germ. Weiß distel/oter Stechtant, Gall. Char-don nostre Dame dicta, ex quarundam sententia, ea est planta spinosa, quae folia habet longa, angusta, maculis albis distincta. capitula spinosa, & in his flores purpurascens. Nascitur in montanis. Colligitur radix autumnis: siccatur & conservatur per annum. * Pota coeliacis, stomachicis, & iis qui cruentam extulsiunt, efficax est. urinam cit. tumoribus illinitur. Decocto ejus dentes in dolore colli prodest. *Dioscorides.*

T H O R A C E M etiam exalfaciunt, seu punitam in thorace coquunt, radix Enulae, Glycyrrhizae, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus exalfacientibus cor.

B E E N album secundum quosdam polemonium est Dioscoridis: ea, inquam, planta, quae radice constat cubitali, candida, caule geniculato, betonicae altius vocatae non dissimili, ex quo dependent vesiculae, seu folliculi quidam rotundi & candidi, folia polygono mari similia, majora tamen & longiora, & ex intervallis bina. Notissima est per Hetruriam. Been rubrum aliqui Dioscoridis tripolium esse volunt: pro hac ostendunt plantam quandam in maritimis nascentem, foliis glastii, magis virentibus, longioribusque: caule per summa diviso, flosculisq; purpureis onusto: radice rubra, palmum longa & contorta. Been rubrum cum hac descriptione magis quadrat, quam album cum polemonio: donec tamen certius de ea judicium statuatur, radice pastinacae sylvestris, aut satyrii, aut terebinthi summitatibus utemur. * Ad cordis affectus conducunt. *Medici Florentini.*

C O R A etiam exalfaciunt, radix Buglossae, Zedoaria: de quibus vide supra suo loco.

De radicibus stomachum exalfacientibus.

C A L A M U S odoratus in India nascitur. Melior est fulvus, dense geniculatus, & qui assulose frangitur, plena araneorum fistula, albicans, lentus in mandendo, & astringens, cum aliqua acrimonia. Is hodie incognitus est: vulgaris autem calamus aromaticus, Acorum forte est, ut supra diximus. De eo nunc plura non dicemus, sed pro eo Schœnantho utemur. * Calamus aromaticus urinam potu ciet: quare cum graminis aut apii semine coctus, in aqua subter cutem fusa morbo, renum vitis, stillicidio urinæ,

A ruptisq; commodè bibitur: menses & pota, & apposita pellit: rursi suffitu medetur per se, aut ex resina terebinthina hausto per arundinem fumo: ad muliebres infessus decoquitur, & clysteribus imponitur. Malagmaris & suffitionibus odoris gratia commiscetur. *Dioscorides.*

Calamus odoratus non affertur: utendū itaq; ejus succedaneo. Diximus autē supra, cum ageremus de regulis succedaneorum, de quibusdam simplicibus, quae non sine errore illius loco assumuntur. Nunc verò hoc addendum, in eodē libro de succedaneis, qui Galeno attribuitur, loco Agallochi sumi calamum odoratum: contrariū itaq; fieri etiā potest, sumendo Agallochum pro Calamo. quae substitutio ex teris praefertenda, tanquā melior. Nam Agallochum quoq; calidum & siccum est in secundo gradu, ut ex Serapione colligitur, & pariter astringens, amarū & odoratum, quemadmodum etiā Calamus: praeterea ut plurimū est lignosum, quare omnes partes simile sunt: & tamen nescio quid acrimoniae in se Calamus contineat, quod in Agallocho non deprehenditur, nihilo tamen minus, cū propterea gradus nō mutantur, & tantū hoc augeat subtilitatem partium, inq; aliis omnibus proprietates sic eadē, hoc nō multum curandum est, donec aliud simplex sese offerat, quod hac in parte illi adhuc magis simile sit: nam raro admodū omnia simul inveniuntur. Potest equidē augeri nonnihil pondus, ut aequetur id, quod in Calamo virium praeterea reperitur, quemadmodum cum Cassia fieri solet pro Cinamomo. At non duplum accipiat, (quonia non ita longē differunt suis facultatibus.) sed certia pars tantum, quod etiā fecit Aetius in sua Theriaca. sumēdo novē drachmas piperis nigri, loco sex drachmarū albi. Bononienses pro vero calamo receperunt in suam Theriacā, Calamum vulgarem. Nam judicant, quaequam non ipsemet sit calamus, obtinere tamen in calido & sicco, gradum quoq; secundū, & alias, de quibus diximus, proprietates: quod sane à me quoque non improbat, non solum, quia veris rationibus innititur, sed etiā quod facilius Agallochum pro Xylobalsamo substituere possimus, ut paulo post dicitur. Nam non convenit, ut bis unum simplex accipiat, cū praefertim id necessitas minime requirat, quemadmodum etiam multi praestantissimi Medici sentiunt.

C A R Y O P H Y L L A T A radix, Ger. Venedetentoury/ caryophylli spirat odore, tenuis, nigra, & bene olens. Nascitur in montibus & in viis juxta septa. Colligitur mense Martio: siccatur & conservatur per annū. * Hac recentiores utuntur pota ad thoracis interna vulnera. Quin & ejus succum admixtae erugine cuniculosis cōtumacibusq; ulceribus utiliter injiciunt. Eadē olfactu spiritus recreat, & frigidū roborat cerebrū. Epota prodest coeliacis, dysentericis, foeminarū profluviis, & cruenta exuentibus. Tam intus sumpta, quam foris illa: enterocelis auxilio est. Temperamentum ei exalfaciens & exiccans, ut manifesto sunt indicio ejus radices: quippe quae gustu

gustu odorata, astringentesq; deprehendantur. Quibus qualitatibus non modo attenuare, discutere, & astringere valent, sed etiam roborare. *Matthiolum.*

GINGIBER, ZINGIBER, Ger. Ingwer, Gall. *Gingembre.* Ital. *Gengera.* Hisp. *Gengibre* nominatur: planta est in Troglodytica Arabia magna ex parte nascens. Radix est herbæ graminis modo serpentis, candida, odorata, piperis sapore & viribus, nisi quod tardius, sed diutius calefacit, ut longum piper. Damnatur teredinibus exesum, pulverulentum, tectorio quovis circumlitum ad pondus, & magis ad exesionem tendendam. Cibo conveniens est, & cum condimento assumitur. * Excalfactoriam vim, & excoquentem habet: alvum leniter emollit: stomacho utilis est: efficax adversus ea, quæ oculis caliginem offundunt, in antidota addi solet. Viride in India saccharo conditum, senibus pituitosis, ac frigidis maleq; concoquentibus accommodatum est. *Dioscorides.*

Zingiber quidem notum est, sed quod bonitatem lummam præ se ferat, in exigua copia ad nos affertur: sed est penitus carnosum, & insectū pallida vel rubra aliqua terra, qualis est bolus Armenus falsus, quod non tam fit conservandi sui causa, (facile enim propter humiditatem excrementitiam, cariem & teredinem suscipit) quàm occultandi ejus defectum, & obturandi illius foramina. Eligendū itaq; est albū, sine carie, & quod sapore & odore admodū sit acre. Quod si ita perfectum haberi nō queat, laudarem illud quod conditum ad nos affertur: modō certi simus, quod viride sit collectum, & statim saccharo impositum, nō quod prius siccum & coquendo emollitum fuerit: nam propter coctionem melior ejus facultas in aqua remanet.

СТОМАХУМ quoq; excalfactione, seu in eo pituitam cōcoquant, radix Freniculi, Galanga, Raphani, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus excalfacientibus hepar.

КУРСУМА Arabū, radix est officinis nota. Creditur Cyperi genus esse, quod *Dioscorides* in India nasci asserit, gingiberis effigie: * quod manducatum, croci vim reddit: gustu amaro sentitur, & illitum presentem phlogisti vim ex habet.

RADIX ASPARAGI vulgō nota est. Nascitur in hortis. Colligitur autumnō: siccat, & servatur per annos duos. * Cum vino aut aceto cocta, luxatos artus mulcet. Decocta cum ficis aut cicentibus, sumpta regium morbum sanat: coxendicis cruciatus, stranguriāq; levat. Alligata radix, aut haustum ejus decoctum, conceptum admittit, & sterilitatem adfert. *Dioscorides.*

RHAPONTICUM, quod vulgō Rheuponticum dicitur, radix est nigra, centaurio magno similis, sed minor, & rufior, sine odore, fungosa, levis: quæ trita, manducataq;, colorē reddit pallidum; ad crocum inclinantem, à Rhabarbaro duntaxat (ut nonnulli putant) solo loco, in quo nascitur, differēs: nā rheum barbarū ex regione

Meridionali advehitur, rheum verō Pōricum ex Septentrionali. Ad hec rheū Pōricum radice constat lōga & tenui, rhabarbarū autē crassa & brevi. Aliquorū præterea opinio est, eam plantā quæ hodie in hortis seritur, rumici similis, quæq; rhabarbarū existimata est, verum esse rhauponticum: seseq; expertos asserunt, easdem quas rhabarbarum habere facultates, si detur dupla quæritate.

Adfertur ad nos verū rhauponticum, nō est autē centaurium majus. Optimū habetur, quod teredines non sensit, quod gustatu eū remissa adstrictione lætescat. Adulteratur decoctione: dignoscitur verō, quod partes exterae nō sint densæ & cōpactæ, verum rara substāti, & gustu nihil, aut minimam adstringens. Colligitur mense Augusto: siccat ad Solem, & servatur per annos tres.

* Id eposū, facit ad inflationes, stomachi imbecillitatē, & omne genus dolores, ad convulsā, ut pta, lienosos, hepaticos, tormina, & renum, vesicæ & pectoris vitia, adversus intenta præcordia, & vulvæ mala, coxendicum dolores, sanguinis excreationes, suppuria, singultus, dysenterias, & coliacorum affectus cōtra febrium circuitus, & venenatorum morsus. Datur in singulis valetudinibus eodē, quo agaricum, pōdere, & cum eisdem liquoribus: si febri careant, in mulso: si dissolutio est stomachi, id est, cūm cibi tenax non est, manditur, & sine lectione ulla devoratur, Liventia, lichenasq; tollit, cum aceto illitum. Inflammationes omnes veteres ex aqua oblitum dissipat. Summa ejus vis adstringens, cum aliquanto calore. *Dioscorides & Medici Florentini.*

In *Rhapontico*, cujus radix sola in usu est, ait Galenus quoq; fraudem committi solere. Nam in locis illis ubi crescit, quamprimum ex terra erutum fuerit, excoquant ad extrahendum succum, quo facto succū quasi ex *Rhapontico* sine adjecta aqua per se extractum, & radicem ita coctam antea, tanquam adhuc crudam & bonam vendunt: unde opus est magno judicio, quo naturam à cocta discernere queamus. Quod facile potest ab illo fieri, qui semel tantum crudam diligenter cōtemplatus fuerit: cocta enim per totam substantiā magis rara, nec ita densa & compacta est, & in gustu non præbet tam validam adstrictionē, qualem habet cruda. Præterea brevi tempore solet foraminibus exedi. Idem de *Rhabarbaro* *Mesues* dicit. Unde nonnulli existimant, *Rhaponticū* Græcorū, & *Rhabarbarū* Arabum esse unā eandemq; plantā. Sed hic locus nō est ut hanc controversiam discutiamus. Satis est scire, *Rhaponticū* legitimum ceptū esse afferri cū illis notis omnibus, quæ *Dioscorides* illi assignat, & differre à *Rhabarbaro* usitato. An verō illa differētia inde tantū oriatur, quod distet ratione folii, & alioqui sint ejusdē generis, aut quod sanē specie sint differētes, nunc tanquam nimis longā disputationem omittamus. Neq; opus est hic de succedaneo loqui, quandoquidē verū sine multo labore, qui modo est, Venetiis investigare poterit. Quod si ejus loco *Rhabarbarum* etiam substitueretur, parum meo quidē judicio

aberraremus. Nam tamen magis alvum solvat quam Rhaponticum, non tamen in tanta copia hic accipitur, ut hanc suam facultatem exercere possit, quemadmodum in Agarico quoque accidit. Hæc aliis secundum Paulum & Avicennam magnâ inter se similitudinem habent. Optimum est non cariosum, & quod inter mandendum sit mucilaginosum, & leniter astringens, colore pallido, aut quod propè accedat ad colorem Croci. Crudum Rhaponticum affertur radicibus oblongis, non adeo crassis ut Rhubarbarum, sed colorem ferme similem obtinet. Vulgus Pharmacopœorum pro Rhapontici radice accipiunt centaureum majus Dioscoridis: quod idem fit apud nonnullos, qui nimis pertinaciter Barbarorum sententia inhaerent. Neapoli: sed eò magis reprehendendi sunt, quò minus peritorum Medicorum hac in parte monitis obtemperare voluit.

Sylvestris Myrtus, aliquibus **Oxy-myrsine**, aut **Myrtacantha**, Latini **Ruscum** appellatur. Folium fert myrti, latius, in formam lanceæ mucronatum, bacca per maturitatem rubescunt, rotundæ, à medio folio dependentes, osseo intus nucleo: cubitales ramuli ab radice exeunt, vitillum modo lentis, fractu contumaces, foliosi, radice graminis simili, acerba, & subamara. In asperis & præcipitibus locis nascitur. Colligitur radix autumnò: siccatur & conservatur per annos duos. * Potè urinam cit: menses pellit, vesicæ calculos frangit, stillicidio urinae medetur, dolores capitis sanat, & regium morbum. *Dioscorides.*

Hepar etiã excalfaciunt sive pituitam in eo concoquunt, radix Apii, Fœniculi, Petroselinii, &c. de quibus singulis vide supra suo loco.

De radicibus excalfaciuntibus splenem.

Fraxinus arbor nota est. * Cujus radices in vino potè henis dolores auferunt.

Gentiana, Germ. Engien. Gall. *Gentiana* nominatur: hujus inventio prima assignatur Gentio, Illyricorum regi, à quo cognomen tum habuit. Foliis partim proximè radicem juglandi, plantagine similibus, sub: ubris: partim à medio caule, & præsertim juxta cacumen paulum dissectis, caule cavo & levi, digiti crassitudine, geniculato, ex intervallis majoribus foliato, binum cubitorum altitudine, semine in calycibus lato, levi, glumoso, sauis ad spondilii semen accedente, radice longæ aristolochiæ, longa, crassa, amara. Locis gaudet umbrosis, frequens in Italiæ, Illyrici, Germaniæ, Galliæq; montibus. Flores æstate, semen autumnò non raro perficit. Colligitur mense Augusto, vel autumnò: siccatur ad Solem, & servatur per annos tres. Eligitur foris colore buxæ, intus erocante, amarissima, dura, parum rugosa, frangi contumax. * Vis excalfactoria, & astringens: contra morsus serpentum, duabus drachmis, cum pipere, ruta, & vino potè auxiliatur. Extracti succi drachma, laterum doloribus & ex sublimi deturbatis, rupis & convulsis prodeat: hepaticis & stomachicis potè

cum aqua subvenit. Radix collyrii modo subdita, partus ejicit: imposita, ut lycium: vulneraria est, & ulcerum cucullatum depascendum medela. Succus præcipue eodem effectu prodest: oculis inflammatione laborantibus illinitur: pro meconio collyriis acribus immiscetur. Radix vitiliginem absterget. *Dioscorides.*

Gentiana est notissima, cujus radice utimur, quæ debet esse plena, densa, non rugosa, & sapore amarissimo: quæ sit collecta in montibus, non in palustribus locis. Talis ab unoquoque Herbario facile haberi poterit.

Splenem quoque excalfaciunt, seu in eo pituitam concoquunt, radix Acoti, Apii, Alparagi, Aristolochiæ rotundæ, Fœniculi, Capparorum, Petroselini, &c. de quibus singulis vide supra suo loco.

De radicibus excalfaciuntibus renes.

Fragariæ radices & herbe decoctum, potè jecoris inflammationibus confert: renes & vesicam purgat: vulnera & ulcera sanat: muliebres fluxus, & levitates intestinorum cohibet: cordis affectibus valde succurrit. *Andermæus.*

Saxifragiæ radix in petris & asperis locis nascitur. * Stranguriæ prodest: urinam cit, renes & vesicæ calculos pellit. *Dioscorides.*

Renes & Vesicam excalfaciunt quoque, radix Apii, Petroselini, Pentaphylli, &c. de quibus vide supra.

De radicibus excalfaciuntibus uterum & juncturas.

Matricis excalfaciunt, seu in ea pituita concoquit, radix Rubiæ: de qua vide supra suo loco.

Juncturas calefaciunt, radix Costi, Zingiberis, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus refrigerantibus stomachum, hepar & splenem.

Sonchi radix refrigerat, modicè astringit.

* Unde æstuantis stomacho & inflammationibus illiti profunt. Succus eorum stomachi rofiones forbitone mitigat: lac elicit in vellere appositus: sedis ac vulvæ collectionibus opitulatur. *Diosc.*

Stomachum, Hepar, & Splenem quoque refrigerat radix Cichorii, &c. de qua vide supra suo loco.

De radicibus astringentibus.

Cyperus juncus est triangularis, interdum quadrangularis, cubitalis aut major, folia fert porracea, longiora & angustiora, in summo caule minuta, semè completentia: radices, quarum in medicina usus, inter se coherentes, oleis obliquis similes, vel rotundæ, nigre, suavi odore, & amaro gustu. Nascitur in palustribus. Duorum generum in Italia reperitur. Unum exiguum, cui radices oleæ similes: hoc præfertur. Alterum majus, cujus radices inæquales, & contortæ. Optima ea est radix, inquit Dioscor. quæ gravior est, densa, plena, dura, aspera, odorata cum quadam acrimonia, qualis est Cilicia, Syriaca, & quæ à Cycladibus insulis petitur. Sic & hodie, quæ ex Orente advehitur,

advehitur, melior est nostrate. Aliud Cyperi genus in India nasci Dioscorides dicit, zingiberis effigie: quod croci modo tingit. Illud veterum Curcuma esse, non abs re plerique existimant. Cypero vis calida inest. Venarū spiracula laxat: urinam ciet: ad calculos, aquamq; subter cutem utilissimè bibitur: adversus scorpionum ictus remedio est: perfrictionibus vulvæ, & præclavonibus fori prodest: pellit menses. Contra ulcera oris, etiam si deapascant, vorentq; farina ejus efficax est. Malagmaticis calcamentibus, & unguentorum spissamentis bene adjici solet. *Medici Florentini ex Dioscoride.*

BISTORTA folia in longiusculis pediculis promit oblonga, lata ac acuminata, Lapathi similia, verum venenosa, & superne quidem virescentia, inferius verò in cæsis colore candicantia: inter quæ medii exeunt caules pede altiore, rotundi, minoribus aliquot foliis circumvestiti, spica in fastigio exiguis flosculis è diluore rubore purpurascente, semina in qua tandè triangularia, splendens, veluti oxalidis radix subest crassa, oblongior, geniculata, nonnunquam retorta, multis fibris capillata, foris nigricans, interiore verò pulpa non intense rubescens, gustu adstringens. Fuchsius duas hujus species facit, unam folis rugosioribus, aliam levioribus: & radice hanc magis in se contorta, illam verò majore, & minus complicata, multumq; fibrosa. Reperitur bistorta locis humentibus, in opacis sylvis: pingui ac lutofo solo. *Marthiolus in monitis exte refert.* Adolefent etiam feliciter in hortis, perenni radice nititur. Majo ac Junio flores spicati vigent: semè postea maturecit. Ab intortis & convolutis radicibus nomen Bistorta habet. *Ger. Mater-mura, Belge Herysthenæ. Galli Bistorte* appellant. Colubrina & serpentaria: à Germanica voce etiã dicitur: & à quibusdam Dracunculus. Sed à Dioscoridis Dracontio multum differt. Pivianerū autem Dracuncolorum aliqua fortassis species est. *Plinius siquidem lib. 2. cap. 16. id quod Greci Dracontion vocant, triplici sibi effigie demonstratam refert: folis betæ, non sine thyrsio, flore purpureo: alios radice longa, signata, articulosâ; monstrasse: terram demonstrationè fuisse folio majore quàm cornus, radice arundinacea. Deinde infra lib. 27. cap. 2. in agro hospitis reperit ait, Dracunculum appellatum, caule pollicari crassitudine, versicoloribus viperarum maculis, quem ferebant contra omnium morsus esse remediū. Atq; primus horum Dracuncolorū Aro, auctore ipso Plinio, similis est. Tertium aquatile esse Dracunculū. Posterior, Dracontion majus Dioscoridis esse videtur, & Plinius hunc à reliquis tribus differentem etiã ostendit. Alius est, inquit lib. 27. cap. 2. quem nos in priore volumine ejusdè nominis diximus, sed huic alia figura. Superest secundus Dracunculus, qui si idem est cum eo, cui cap. 16. lib. 24. statim initio, radicem tradit esse subratilâ, & draconis convoluti modo, multum cū Bistorta convenit. Nā Bistortæ radix intorta & convoluta est, ac colore, què subratilū*

dicere liceat. Est eadè & veluti geniculis articulata, ut secundi Dracontii, quod conjecturâ & suspicionem auget. Sunt tamen ex recentiorib. qui Bistortâ omnino aliâ esse volunt. *Marthiolus siquidè in epistolis medicinalibus Behen rubrū esse scribit. Gesnerus ad Limoniū refert: alius placet Britannicâ esse. Sed Behen tam rubrū quàm albū, (duplex etenim est) radices sunt odoratz: potentia calidæ, ad Venerea faciēs: ut Avicēna & Serapio memorie prodiderūt. Bistortæ verò radix odore caret, refrigerans, adstringensq; Venereis adversatur. Limoniū aut folia habet, Dioscoride teste, Betæ tenuiora, & longiora semēq; rubrum. Contrâ Bistortæ minorâ durioraq; sunt folia, & semē oxalidis. Britannica verò folio est Lapathi nigriore, & hirsutiorē, radice tenui, & brevi, Dioscoride & Plinio auctoribus. Bistortæ lævia folia, & inferna parte candidula, radixque multo major quàm tenuis ac brevis appellanda sit. Jam & Britannicæ succum, & folia in hyemē reponenda Apulejus suadet: causam addens, quòd non semper appareat. At Bistorta vivax radice est, & nullo non anni tempore reperiri potest. Quæ Bistortam, & ab Arabum Behen, & à Dioscoridis Limonio, nec nō à Britannica differentē esse satis manifestè ostendunt. At facultate Bistorta frigida, & cum resiccatione valide adstringens. Radix meo ses, & undequaq; profluentem sanguinē supprimit: alvum listit: vomitum cōpescit: dytenteris medetur, quovis modo assumpta. Tonillarū, faucium & oris inflammationibus succurrit: gingivas firmat, decocto aut succo ejus ore collato. Idem possunt folia, & semē, sed tamen minus efficaciter. *Dodonæus.**

BOLBOCASTANO folia sunt tenuia, dissesta, atq; divisa. Apii tenuiora, ac minorâ, Crithmi aut potius Anethi similia: cauliculis tenuis, & dodrantalis: flosculi parvi in umbellis candicantes: semē non magnū, oblongum, angustius quàm freniculi, odoratum, obsoleto Cymini colore nigricans, radix rotunda, exigui rapi forma, foris nigra, & ubi inaruerit, rugosa, intus pulpa cãdida, sapore inter castaneam & pastinacam medio. In arvis & agris nonnullis Zelandiæ ac Hollandiæ Bolbocastanon reperitur: item & in Græcia, Chio ac Rhodo, auctore Gulandino. Fertur & in Britannia sive Anglia provenire. Nec desituitur eo quoq; Germania, si non fallimur. Nam radices, quas ad Rhenū Moguntiæ in arvis & hortis inveniri Lonicerus tradit, Bolbocastani sunt, nō autem, ut ipse opinatur, Ornithogali. Scribit autem has esse rotundas, castanearum magnitudine, pullo extrinsecus cortice, intus carne candida, gustu dulci, crudas, tostasq; in aqua edi: cauliculum esse singularem tenerū, ab imo nudū, folia cumini, flores in umbellis veluti Anethi, quale Bolbocastanum esse jam diximus. Vigent Bolbocastani flores Junio: semē postea ad perfectionem venit. Meminit Bolbocastani Alexāder Trallianus lib. 7. inter ea, quæ purulentis utilia sunt, cibaria: ipsum referens Guinterius dictionem existimavit corruptâ, legendumq; esse

βαλανόγιστος: sed tam peregrina hæc vox est, quam *βαλβοκάστιον*. Bolbocastanum autem à forma bulbi, & sapore castaneæ nomen invenit suum. Nostra ætate pleriq; à *βελονόγιστος* nuncupant: Zelandi *Klein erduoten*. Ger. *Klein erdmis*. Est autem Bolbocastani radix moderatè calida, & sicca, simul & adstringens: femen verò calidius & siccus. Editur illa cruda, sed suavius cocta: sanguinem spuentibus & mingentibus utilis. Semen aperiendi vi præditum, & diureticum esse videtur. *Dodonæus*.

ASTRINGUNT quoq; radix Gentianæ, Penthaphylli, Rhapodiæ, &c. de quib; vide S. suo loco.

De radicibus discutientibus.

ASPHODELUS, hastula regia, Gall. *Haste Royale*. Ger. *Goldwurz* / vulgaris est notitiæ: folius majoris porri: caule levi, ferente in cacumine florem, quem anthericon appellant: radices subjacent oblongæ, rotundæ, glandibus similes, gustu acres. Nascitur in montibus, sylvis, nec non hortis satius. Colligitur radix autumno. *Excalfacit, urinas & menses cit: lateris doloribus, ruptis, convulsis, & tussibus, drachmæ pondere pota ex vino medetur. Ea verò vomitiones adjuvat, ludieri tali magnitudine commanducata: à serpente demorsis datur aptissimè, trium drachmarum pondere, verum foliis, floribus, & radice ex vino morsus illinire oportet: item ulcera fordida, & depalcentia: mammarum quoque, & testium in inflammationibus, tubercula, furunculosisq; decoctis in sèpe vini bulbis, recentibus in inflammationibus ex polenta auxiliatur. Radicis succus adjecto veteri vino dulci, myrrha & croco, decoquitur, sitq; perquam utile oculis medicamentum: ad purulentas aures per se, & cū thure, melle, vino, & myrrha tritus, prodest in contrariam aurè infusus: dentium dolorem mitigat. Cinis è radice illitus, alopecias ad pilum reducit. oleum in excavatis radicibus igni decoctum, illitu exulceratis perniciosis & ambustis igni, conducit: & surditati instillatum in aurem auxiliatur. Candidam vitiliginem, linteo antea perfrectam in Sole, illita radix emendat. *Dioscorides*.

DISCUTIUNT etiam, radix Aristolochiæ rotundæ, Bryoniæ, Capparorum, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus abstergentibus.

BULBUS ESCULENTUS, vulgò cognitus, à nobis estur. Stomacho & alvo utilis, rufus, & qui ex Africa defertur. Amarus verò, & scyllinus, stomacho aptior est, & concoctionem adjuvat. *Bulbi omnes acrimoniam habent, excalfaciunt, Venerè stimulant, linguam tonsillasq; exasperat: multum alimenti præbent, carnes creant, inflammationem pariunt, luxatis, fractis, articulorum doloribus efficaciter illinuntur: spicula extrahunt: gangrænas, & podagras ex melle, aut per sese hydropicorum tumores, & canum morsus cum melle, & piperis polline illiti cohibent: sudores compescunt: stomachi dolores mitigant: furfures & ulcera, quæ in capite manant, cū tosto nitro

Abstergunt, sugillata, varosque per se, aut ex ovi luteo, & lentiginis cum melle, vel aceto, emendant: fractis auriculis, unguibusque, ex polenta medentur. Iidem calidis cineribus torrefacti, tollunt ficus: item cum cinere è mænarum capitibus impositi. Cremati verò & cum alcyonio misti, vitia cutis in facie, atrasq; cicatrices, in Sole illiti emaculant: faciunt adrupta, si cum aceto cocti edantur. Sed copiosiore eorum cibo abstinentium, quoniam nervos tentant. *Dioscorides*.

BCHELIDONIAE radix superne singularis, inferne in multa crocea capillamenta fibratur, in qua succus croci. *Abstergit: cum aniso & vino albo pota, medetur regio morbo, & ulceribus quæ serpunt: imposita cum vino, aut manducata, dentium dolorem sedat. *Dioscorides*.

ABSTERGUNT quoq; radix Aristolochiæ rotundæ, Ari. Asparagi, Alphodeli, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus aperiendis, extenuantibus, adurentibus, & emollientibus.

APERIUNT, Allium, Cepa, Curcuma, Rhaponticum, &c. de quibus vide supra suo loco.

EXTENUANT radix Iridis illyricæ, &c. de qua vide supra suo loco.

ADURENT, Allium, Pyrethrum, &c. de quibus vide supra suo loco.

EMOLLIUNT, radix Althææ, Malvæ, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus suppurantibus.

LILIORUM alborum radix, Ger. *Weiß Gitt*, genibus colligitur quovis tempore, sed maxime autumno. *Inflata, & ex rosaceo trita igni ambusta sanat, vulvam emollit, menses ciet, ulcera cicatrice obducit. Cum melle detrita nervis præcisit, luxatisq; medetur, vitiliginis, furfures, & lepras emendat: ulceraq; in capite manantia expurgat: abstergit faciem, & erugat. teritur in aceto cum hyoscyami foliis, & farina tritici mulcendis testium inflammationibus. *Dioscorides*.

SUPPURANT quoq; radix althææ, bryoniæ, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus glutinantibus.

DRACUNCULUS major, Ger. *Schtangenkraut*, Gall. *Serpentail*, ou *Serpentine* vocatur: caulem habet rectum, lævem, duum cubitorum, baculi crassitudine, verticilloribus draconum maculis, purpureis tamen evincensibus: folia rumicis sibi invicem implicata. Fructum summo caule facit racemosum, coloris primum cineræci, mox per maturitatem in crocum & purpuram vergentis: radicem prægrandem, rotundam, candidam, cortice tenui vestitam. Nascitur in sepius umbrosis. Colligitur dum maturescit, & succus exprimitur, siccaturque in umbra. Radix quoque mellebus effoditur, elocaque particulatim conciditur, & funiculo transfixa siccatur in umbra. *Vis ei calefaciendi cum diluta vini potione. Crudam, coctamve cum melle delingi prodest contra orthopneas, rupta, convulsa, tussim & destillationes: pota cum vino Vener-

rem stimulat: ulcera, quæ cacothæ vocantur, atq; phagedænicæ expurgat, præsertim cum vi-
te alba, ex ea & melle, collyria ad fistulas, & par-
tus erocandos componitur, ad vitiginis cum
melle, efficaciter illinitur: polypos & carcinom-
ata absumit, &c. Dracunculus minor folio
contat hederaceo, magno, candidis notis infi-
gni: caule recto, bicubitali, versicolore, macu-
lis resperso purpureis, ita ut anguem piene re-
ferat, baculi crassitudine: fructus summo caule
racematim coheret, colore primum herbaceo,
& cum ematurit, croceo, gassu fervens, mor-
daxq; radice aliquantulum rotunda, bulbosa,
aro non abfimili, tenui obdura cortice. Nasci-
tur in dem in locis, eademque vires cum majo-
re obtinet. *Dioscorides.*

**POLYGONATUM, SIGILLUM SALO-
MONIS,** Ger. *Wasswurz*, Hetracis *Frazinella*,
Gall. *Seas de Salomon*: nascitur in montibus, syl-
vis locis umbrosis, & juxta margines frutice cu-
bi. Olatiore, foliis lauri latioribus, & Lemnibus,
sapore mali cotonei, aut pivoici, cum quadã ad-
strictione. Flores per singulos foliorum exortus
promit candidos, foliis numerosiores, incepta à
radice supputatione. Radicem habet albã, mol-
lem, longam, crebrò geniculatam, densam, gra-
veolentem, digitum crassitudine æquantem.
Major ac junio flores, angustio fructus colligi
possunt. * Radix vulneribus efficaciter illinitur:
quinetiã maculas in facie delet. *Dioscorides.*

SYMPHYTUM, CONSOLIDA MAJOR,
Ger. *Wundwurz*, & *Wundwurz*, Gal. *de la Consyde*,
caulẽ emittit bicubitalẽ, aut majorem, crassum,
levẽ, angulosum, ut sonchi inanem: circa quem
brevis intervacante spacio, folia exeunt angustã,
bugiosso proxima, oblonga, hirsuta: caule secũ-
dum angulos quosdam strato: foliis tenuibus,
ex alarum sinu prodeantibus: in quibus flores
lutei, & circa caulem velut verbaici semina emi-
caut. Tam caulis, quàm folia aspera lanugine
horrent, tactuq; pruritus cõcitant. Radices de-
mittuntur foris nigre, intus candidæ, viscosæ:
quarum est usus. Locis aquis palustribusque
provenit. Per integram ætatem floret. Radix
tamen in autumno carpẽda venit. * Tritæ & po-
tæ cruentis excretionibus, ruptisq; proficiunt:
recentia vulnera illitæ, conglutinant: carnes
quoq; si concoquantur, coquantur additæ. Inflan-
mationibus præsertim ledis, cum senecionis foli-
is utiliter illinuntur. *Dioscorides.*

GLUTINANT quoq; radix Aristolochiæ,
Gentianæ, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus flatus discutientibus.

ERYNGION, Germ. *Manfreden*, *Wassstet*,
Gall. *Charaden nommẽ Cent-tester*, nominatur:
aculeatarũ generis est. Cujus folia in principio,
sale cõdita, in cibos recipiuntur. Lata autẽ sunt, &
extremo ambitu aspera, gustu aromatica: sed ubi
adoleverunt, circa complures caulium eminentias
in spinas aculeantur. in quorum summitati-
bus globosa capitula, durarum acutissimarumq;

spinarũ ambitu stellatim circumvallantur, quo-
rum color aliàs viridis, aliàs albus, interdum ca-
ruleus invenitur. Radix oblonga, lata, foris ni-
gra, interne candida, pollicis crassitudine, odo-
rata. Nascitur in asperis & capellibus. * Vim ha-
bet excalfactoriã. Potã menses & urinas pellit: tor-
mina in illationesq; discutit: cõtra jecicorũ vitia,
serpentum morsus, & hausta venena, cum vino
prodest: bibitur ad versus plurima, cum seminis
pastinacæ ʒ j. appensa, illinãre, tubercula discu-
tere proditur. Potã cum hydromelite radix, opti-
sthotonicis, & comitialib. in edetur. *Dioscorides.*

ZURUMBETH apud Arabes nihil aliud de-
signat, quàm Arnabo apud Græcos. Est autẽ Ar-
nabo, arbor procera, in Oriente proveniens: foli-
is longis, colore viridi, in luteum languescen-
te, salicis modo, sicuti & ramorum cortex. Infru-
gifera est, citreum odorem spirans. *Matthiolum.*

SPICA CÆLTICA, exigua planta est, folia
habens oblonga, in extremo lata, florem luteum:
ad radices multa exigua habet adnata, spicis mi-
nutis similia: hæc cum radiculis, abjectis foliis,
in usu sunt, & valdẽ odorata. Adulterantur im-
posita herba simili: sed facilis cognitio: nam fo-
lia adnatãq; breviora habet, candidior est neq;
amara, neq; odorata, ut vera Celtica est. Lauda-
tur maxime recens, jucundũ odoris, radice nume-
rosa coherens, non fragilis & plena. * Urinam
mover vehementer, & stomacho utilis est. Inflan-
mationibus jecicorũ & suffusis auxiliatur. Con-
tra stomachi illationes, cum absinthii decocto
bibitur: item ad versus lienem, renum & vesicæ
vitia, & venenatos ictus ex vino. Additur in ma-
lagmata, potiones, & calfacientia unguenta.
Medici Florentini ex Dioscoride.

SPICANARDI, teste Galeno, radix est, nõ
spica. Nota est. Eligitur Syriacã dicta: cujus hæc
sunt notæ: ut sit brevi spica, largam gerens com-
mam, colore flava, odorata, aliquantulũ redolens
cyperum sapore, linguã siccante, quæ diu in sua
odoris gratia permaneat. Adulteratur stibio cũ
aqua, aut palmeo vino ponieris causa inspirato.
Sed ex præcedentibus notis dignoscitur. Made-
facta etiam vendi solet: quod vitium ex eo depre-
henditur, quod candida sit spica, squalida, nul-
loq; pulvere obita. Vim habet exiccantẽ & ex-
calfactoriã: urinã mover. Nauseæ, stomachi ro-
tionibus, illationibus, jecicorũ, reno morbo, renum
vitiis auxiliatur, &c. *Medici Florentini ex Dioscor.*

FLATUS quoq; DISCUTIUNT radix apii,
F acori, alii, colli, carnabadi, dauci, enule, fœnicu-
li, galangæ, petroselinii, penicedani, zedoarij, &c.
de quibus singulis vide supra suo loco.

De radicibus semen generantibus.

SECACUL, non est eryngium, neq; Iringus,
qui habet folia Cretamini marini, neque Sigil-
lum Salomonis: sed verum Secacul est veterum
Siler, hoc est, radix illa, quæ Germanis dicitur
Ringelmorn / Oringelmorn / Rudien / & Geyten,
Gall. *Escherus & Serriller*. * Semen generat, &
Venerem stimulat, Si in promptu non sit, ejus

loco radix pastinacæ sylvestris accipienda est. **A**
Cordus.

SEMEN quoque **GENERANT**, radix acori, bulbi, eryngii, galangæ, facryii, &c. de quibus singulis vide supra suo loco.

De radicibus mensis moventibus.

CENTAURIUM magnum folia habet juglandis, oblonga, viridi brasicarum colore, serrata in ambitu: caule ceu ramicis, binum, aut ternum cubitorum, multis ab radice adnatis, in quibus capitula, ceu papaverum, in rotunditate oblonga. Flos caruleus: semine Cnico simile, ceu lanceis floccis quibusdam involutum. Radix crassa, gravis, solida, tripedalis, succo prægnans, cum adstrictione aliqua & dulcedine acris, & rubescens. Amat solum pingue & apricum, ac sylvas & colles. Colligitur autumno: siccat & conservatur per annos duos. * Radix convenit ruptis, convulsis, pleuriticis, spirandi difficultati, veteri tussis sanguine expuentibus drachmis duabus trita datur, si febris sit, in aqua, ceteris in vino: item ad tormina & vulvæ dolores. Ramenta ejus in collyrii formam vulvæ subdita, menses atque partus extrahunt. *Dioscorides.*

FILIPENDULA radix urinæ stillicidio auxiliatur: item renum tum calculus, tum doloribus: stomachi inflationes discutit. Medetur spiritibus & anhelantibus, omnibusque in universum morbis, quos causa frigida excitaverit. Prodest comitialibus, inperso cibis radicem pulverem. *Matthiolum.*

GRAMEN vulgaris est notitiæ: cujus radix dulcis, articulis præcincta. * Hæc trita illitu vulnera coagulat. Decoctum ejus in potu, torminibus medetur, & urinæ difficultatibus: calculosa etiam vesicæ excrementa comminuit. *Dioscorides.*

MEON, **OSTRUTIUM**, **MAGISTRANTIA**, in Macedonia & Hispania plurimum gignitur, anetho foliis & caule simile, sed eo crassius: binum ferme cubitorum altitudine atollitur, sparsis in obliquum rectumque radicibus, longis, tenuibus, odoratis, linguâ exalfacientibus. Colliguntur Augusto mense. * Quæ servata ex aqua, vel trita citra coctionem, præcluserum renum, vesicæque, fractæ vitæ potu leniunt: urinæ difficultati medentur: stomachi inflationes discutunt. Torminibus, affectæ vulvæ, articulorum doloribus, atque fluxionibus pectoris, trita cum melle in eclegmate auxiliantur. Sanguine per menstrua pellunt, deflectionibus servata: infantibus autem illitæ imo ventri, urinæ movent. Quod si plus quam deceat, ex his bibatur, caput dolore afficiunt. *Dioscorides.*

Mentem ex sententia plurimum peritorum in simplicium cognitione exultatur ea planta esse, quam Herbarii Calabrenses appellant Imperatricem: cujus copia in monte Calabria Polino provenit. Radix nigricans est, numerosa, & subtilis, boni odoris, & sapore, ut ego quidam observavi, initio dulci, deinde amaro, & in fine acri. Folia habet Anethi, & in summa omnes notas à Dioscor. illi assignatas, Videtur mihi quidem

eadem esse planta, quam depingit Matthiolum, modo non sit male representata. Utimur radicibus siccatas in umbra, non marcidis aut levibus, nec cariosis, sed plenis, gravibus & odoratis.

VALERIANA tria genera passim occurrunt unum hortense, sylvestria duo. Reperiuntur verò & alia quedam, sed nomine, non effigie reliquis similes, ut quæ Rubra cognominatur, & quæ Grecam. Sativa sive hortensis Valeriana, prima folia edit oblonga, lata, lævia, virentia, atque indivisa: quæ verò secundum caules majora, longiora, utrinque profundius laciniata. Elaphobotri sive Pastinacæ majoris foliorum emula, sed tamè minor: caulis cubito altior, levis, & concavus & intervallis rarioribus articulatus, è cujus geniculis bipa exeunt folia, & in fastigio flores in umbellis acervati, parvi, ab oblongiore & angustiore exiguo veluti collo sese pendentes, narcissi quidem effigie aliquatenus exprimentes, sed tamè multo tenuiores, & magnitudine ipsis plurimum cedentes, colore è rubente diluta purpura albicantes, radix digitalis crassitudinis, obliqua, fibris multis summæ terræ adhæret, plurima parte emittens: quæ dum resicatur, pinguis ac oleosa efficitur, & odore est suaviore, quam recens. Sylvestrium quæ major, foliis cum prioribus, tum iis, quæ circa cauliculos est, divisis, ac laciniosis, majoribus, & nigricantioribus quam sativæ, caulibus hujus lavis quoque, inanis & geniculatus, cubitoque procerior, flores in umbellis similes & dilute purpurei, radices tenues, & veluti multis capillamentis fibrosæ, odore non omnino destituta.

Altera sylvestris forma hortensem satis refert, sed longè minor est, prima ejus folia indivisa, reliqua in partes, ac laciniis dissecta, cauliculus dodrantalis, flores in umbellis aliarum similes ex lævi purpura albicantes, radices tenues, obliquæ, repentes, & tenuibus fibris capillatæ, odoris exigui. Seritur hortensis apud Germanos & Belgas. In Creta autè & Ponto sæpe spontis esse fertur. Sylvestres humentibus, locis, juxta rivulos fossas, & scrobes aquas habentes, reperiuntur, major harum in hortos translata luxuriat: minor verò egrè coalescit. Florèt hæc Majo, Junio, & Julio æstivis mensibus. Valerianæ passim appellantur, & Græcè Phu. Et prima quidè Phu apud Dioscoridè descriptioni respondet: neque obstat hoc parvus, & Narcisso minor. Quod si quidè major scribatur, errore sit Græci exemplaris, in quo sic habetur: ἡ δὲ ἴσχυρὸς ἡ βασιλικὴ, ἢ ἡ ἰσχυρὸς ἡ βασιλικὴ. Sed pro ἡ βασιλικὴ, id est, major, restituendum est ἡ ἰσχυρὴ, sive ἡ ἰσχυρὴ, id est, minor, ut ante nos Ruellius quoque annotavit. Id quod mox subsequens dictio ἡ ἰσχυρὴ ἡ βασιλικὴ, hoc est, tenerior, non modò innuit, verum & palam ostendit. Neque enim majora, sed minora, teneriora esse solent. Atque hæc habente Dioscoridè lectione, omnis admittitur scrupulus. Sunt namque Valerianæ flores ἡ ἰσχυρὴ ἡ βασιλικὴ, quam Narcissi. Appellatur præterea Valeriana sativa à Dioscoridè ἡ ἰσχυρὴ ἡ βασιλικὴ, id est, sylvestris, aut rustica nardus: à Plinio Nardus Cretica: hæc ætate à quibusdam Marinella,

Genicularis, herba benedicta, & Theriacaria: in officinis Valeriana domestica: Theophrasto Paracelso Terdina: Ger. *Groß Valerian*. Gall. *Valeriana*. Altera species Valeriana sylvestris nuncupatur, & Ger. *Wild Valerian* / *Rägenwur* / *Hugewurg* / *Wendwurg* / *Demmat*. Tertia Valeriana minima nominari ferè solet. *Excalfacit autem Phu legitimum, ut Dioscorides ait, sed tamen non intensè, neq; ipsa recens radix, sed arelcescens tantum. Recentem siquidem exiguum omnino caloris habere facile deprehenditur. arelcescentem verò calidiorem esse, & gustus & odor uterq; intensior ostendunt. Movet autè, authore Dioscoride, sicca radix urinas: menses citi prodest ad laterù dolores, & antidotus permiscetur. Sylvestrè autem Valerianam, ruptis, còvulis, ex alto præcipitatis, recentiores utilem censent. folia hujus, tum & fativè, ad oris & gingivarum cum inflammatione exulcerationes, decocta, & gargarizata prodesse ferunt. Ceterum Valeriana rubra duorum dodrantum caulibus, aut longioribus, iisq; rotundis, lævibus & geniculatis assurgit. folia habet lata, longa, acuminata, lævia, & diluti vitoris: è fastigiis caulium Valerianæ propemodum similes umbellas, sed laxiores, & magis inconditas, in quibus flores oblongi, tenues, rubetes, & semen inde exiguum, oblongum, quandoque summa parte barbatum, radix subest candida, mediocris crassitudinis, & longitudinis. Huic similis alia reperitur, foliis quoq; oblongis, cauliculis circa superiorem partem in ramulos complures divisis: *stoculis è diluto cæruleo purpurascens*, brevioribus, quàm superioribus: radice mediocris crassitudinis. Utraq; Belgis hortensis, & altera quidem rarior, florent æstivis mētib; Valeriana ruberè de floribus umbellarumq; similitudine pleriq; nomen dedere, quod huic permittere maluimus, quàm impropriam appellationem temere attribuerè. Sunt etiam, qui Behen recentiorū speciè esse velint, id ipsum Behen rubrum nuncupantes, ad differentiam alterius Behen albi dicti, que quidem est herba multum à Behen Arabum differens, veluti & præsent. Alii inter Limonii genera referunt. Matthioli etiam secundam speciem pro Limonio depingit. Atq; hanc ipsam aridam ad nos pro Limonio misit præclarissimus vir, & in notitia stirpium, omnium que simplicium veratissimus Jacobus Antonius Cortusus Patavinus. Et respodet satis cum Limonii descriptione posterior. Sed Valeriana rubra non æquet: non modo quòd folia ejus sint longè quàm Betæ minor, verum potissimum, quòd semè ejus rarò perficiatur, & hoc ipsum nequaquam rubeat. Nam Limonio folia sunt Betæ similia, tenuiora tamè, & minor: caulis tenuis, rectus, refertus semine rubicundo, ut Dioscorides refert. Quod autem ad facultates harum attinet, nullas quidè compertas habemus. Videtur autem utraq; unà cum radicibus refrigerantis esse naturæ. Porrò Valeriana Græca colliculos tres, aut quatuor promit, rectos, concavos, inanes, tenues & cubitales,

foliis circumvestitos compluribus, oblongis, alatis, ex aliis multis, medio intercurrènte nervo, compositis, vicè foliis ferè conformibus, sed tamen virentioribus, quorum singula parvula sunt, latiuscula, oblonga, acuminata, dorsoque aliquantulum eminente. flores nequaquam in umbellis, neque etiam in alis foliorum, sed in fastigiis cauliculorum sparsi prodeunt, pulchri, colore cæruleo, sed alutiore splendentes, ex quinque foliolis, staminibus aliquot exiguis, & candidis in medio, à quibus apices parvi sublateri dependent, sequuntur capitula parva, in quibus semen minutum. pro radicibus multæ tenuissimæ sunt fibræ. Nusquam lux spontis in Belgio est, sed aliunde illata: plurima æstatis parte floret. Valerianam, ut diximus, Græcam, & Valerianam peregrinam, nec non Pseudophu appellat, tamen nullam eum Valeriana similitudinem habeat. Nullius est usus, nisi quòd hortorum exornet margines. *Dodonæus*.

Phu verum crescit in regno Neapolitano, in Polino monte Calabriae & aliis locis: & Romæ, ubi in multis hortis colitur, abundè haberi potest. Radix est longa, & crassa num digitum, & in circuitu villosa ex obliquo, instar Hellebori, & in uno loco reperuntur multæ radices interdum ad 30. invicem sese oblique contingentes: odore planè refert Valerianam, attamen multo efficaciore. Andromachus Ponticè eligit. Quòd si ad manus nostras pervenerit solida, nò exesa, odore fragrantissimo, perfectissima erit, æquè ac ea, quæ in Ponto crescit. Vulgaris Valeriana non debet illius loco accipi: cum verè copia, modè diligentia mediocris præstetur, haberi possit.

FRAXINELLA complures exest cauliculi, rotundi, cubitales, aut altiorem, inferius foliis, superius verò floribus supra invicè digestis exornati: folia oblonga ex pluribus ad unum pediculum unita, Glycyrrhizæ similia, multo quàm fraxini minor. Singularia tamè eorum breviora, duriora, magisq; acuminata, quàm Glycyrrhizæ. florum color dilutè est rubentis purpuræ, uti sylvestris malvæ: sed forma dissimilis. A quibus etenim ut plurimum striatis oblongisq; superioribus foliolis, stamina aliquot recurvata barbæ instar dependent. Odor horum gravis est, ac hircinum olet, & similiter eorum, quæ sequuntur, siquarum. Succedunt autem singulis floribus quinque simul, asperæ, scabræ, & subrubentes: in quibus semen gignitur rotundum, nigrum, splendens, minus quàm Pæoniæ, aut etiam Lentiscis, radices ab uno capite plures divaricatur, longæ, candidæ, carnosæ, tenui in medio nervo, cum obscura acre dine aliquantulum amaricantes. Videntur autem hujus duæ esse species, non tamen valde differentes. Unius folia majora, virentiora, duriora, magisque acuminata; alterius verò nigriora, minus dura, ac nò æquè in acumè desinètia: flores quoq; hujus aliquantò dilutiores; illius verò paulò rubicundiores. In Italiae ac Germaniæ montibus, ac collibus, lutofo ac saxoso reperitur solo, apud Belgas hortensis est. Flo-

Fraxinella: semen ferius provenit. Recentiores Fraxinellam, pleriq; ^{quasi humilem} Fraxinū appellant: officina Diptamnū, & pro legitimo Diptamno, radicibus hujus subinde utitur, unde & à nonnullis Pseudodiptamnū, & Diptamnū album nominatur. Nō esse autē legitimū Diptamnū notius modo est, quā ullis verbis refelli opus sit. Et Pseudodiptamnū quoq; Dioscoridis nequaquā esse, nō minus manifestū. Sed nō esse Tragū veterum specie, nō æque expeditum videtur. Nam cum Tragio, & quidem priorē convenire posse apparet. Habet autem istud prius Tragium: duo liquidum sunt, auctore Dioscoride, folia, virgas & fructus Lentisco similia, sed minora omnia, & succum fert gummi similem: & in Creta tantum nascitur. Idem Plinius lib. 27. cap. 13. Tragionis sive Tragū, ait, nascitur in Crete tantum insule maritima. Lentisco (exemplaria perperam Junipero habent) similis, & femine, & folio, & ramis, succus ejus lacteus in gummi spissatus, vel semē, impositione spicula e corpore ejicit. Et Fraxinella quidem Lentiscum non minus quā Glycyrrhiza folio refert, & odorem ^{terrestris} ad est, hirci spirat: quæ hujus cum Tragio similitudinem quandā ostendunt. Sed tamen quia frutex non est, non baccas, quales Lentiscus, sed siliquas ferat, adnatis ^{multis} careat, adhæc neq; lachrymam fundat, haudquaquā Tragium, sed aliā, atq; ab eo differentem stirpē esse consequitur, quam verisimile est Veteres non observasse, vel in nullo usu, aut saltē negligentius habuisse. Facit huc, quod Bellonius lib. 1. Singularium refert, Tragū in Creta juxta fluenta nasci, & flore esse luteo. Nam Fraxinella montes amat & flore rubet. Ex quib; Fraxinelle cum Tragio discrimen satis apparet. * At Fraxinelle radix excalfacit, & reficcat ordine secundo, dig. rentis, attenuantis, & aperientis est facultatis. Menfes & urinas movet: parus aequat: secundas educit: uteri frigidioribus morbis auxiliarius est. conferre & stomachicis, & anhelosis fertur. Tradunt etiam, adversus ictus mortuusq; ferarum; lethalia medicamenta, & pestilentium morborum contagia prodesse, antidotiq; utiliter permisceri. *Dodonæus.*

MENSTRUUA quoque **PROVOCANT** radices asari, acori, aristolochiæ longæ, aphodellæ, allii, bryoniæ, cyperti, costi, capparorum, calami aromatici, dauci, diptamni, eryngii, foeniculi, helenii, lilii, petroselinii, pæoniæ, raphani, rubiæ, ruscii, &c. de quibus singulis vide supra suo loco.

De radicibus menses sistentibus.

TORMENTILLA folio pentaphylli minore, septenis incisuris diviso: radice brevi, nodosa, cōpacta, rubeo colore, sapore astringenti: cauliculis tenuibus, subrubetibus: flore melino, adeo ut in pentaphylli genere sit reponēda. Sunt, qui à septenis foliorum divisuris Heptaphyllon vocent. * Urinæ incontinentiam supprimit: sistit menses, si in earum decocto ad umbilicum

A usq; confederint femina: vel si tritæ, & ex melle atq; spica subactæ, ventri, ac pubi illinantur. Sanguinem è vulneribus manantem cohibent, superaspero earum pulvere. *Martholus.*

MENSTRUUA quoque **SISTUNT** radices Symphyti, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus sudorem provocantibus.

CHINA ex Occidentali India defertur, (quandoquidem vulgo Lusitani ex Orientali India eam adferant) est arundinis majoris radici similis, nodosa, intus alba, interdum rubescens, foris rubra. Optima est recens, ponderosa, solida, pinguis, non cariola, sapore insipida. Nascitur in China, Orientalis Indiæ provincia, Scythiæ atq; Sericiæ finitima, maritimis locis, arundinis, aut ulvæ palustris modo. Solius radices est usus apud Indos, ad curandos difficiles morbos, apud quos magno in pretio est. Propinatur ejus aqua in acutis & acutis morbis, febribus præteritis: etenim sudores provocat, cujus rei gratia multis sanatur. Tringinta sunt circiter anni, quod Lusitani primum in has regiones eam intulerint, præclara de ejus facultatibus prædicantes adversus omnis generis morbos, sed maxime luei Veneræ, in qua mirabiles effectus præstitit. * Valdē extenuat: sudorem movet & excitat, adeo que purissimi resistit: jecur confirmat, hydropi auxiliatur: ulcera maligna sanat, lepram & elephantiasin curat: Gallico morbo succurrit: corpus alimento destitutum reficit: scirrhis jecoris maxime prodest: Iguo Guajaco tamen à Sarsa infirmus exiit. *Nicolaus Monardus, & Andernactus.*

SARSA PARELLA ex Peru, sive Hispania nova defertur, planta multis radicibus nitens, glycyrrhizæ non dissimilibus, duos cubitos, aut eo amplius longis, colore cinereo diluore, que interdum tam alte demittuntur, ut qui integras eruere volet, ei profunda fossione opus sit: ramis nodosis, & lignosis, qui facile desiccantur: floresne an fructum proferat, ignoramus. Illa multo meliorem & efficaciorē nobis deinde protulit provincia Honduras, à superiore distans, quod illa candidior est, ad pallorem tendens, & gracilior: hæc verò cinerea, nigrior, atque crassior. Deligitur nigrior, recens, non cariola, fractu contumax, quæ; assulatim frangitur, & ponderosa. Nam que cariem sentis, & dum frangitur pulverulenta est, inutilis existimatur. Cum eam Hispani primum viderunt, Sarsæ Parellæ nomen indiderunt, propter cognationem, quam cum nostra Sarsa Parilla, quæ similis aspera est, habet. Certè nostratē expertus sum simili facultate præditam, cum ea, quæ ex Hispania nova adfertur, ad quam magis accedit, quā ad eam, quæ in Honduras invenitur. Gustu insipido est, & sine acrimonia, nec ejus aqua hordeacea sapidior est. * Unciæ ejus in duabus libris aquæ cocta, vini rubri turbidioris colore refert, tenuemq; essentia habet, & summè provocat sudorem. Decoctū ejus cum tenui victu potū per

dies triginta. luum Veneream plus quam lignum Indicum sanat, prodest morbis articularibus, ulceribus, laxis ex pituita & defluxione tumoribus: cerebri & capitis vitia emendat: jecur confirmat: lientem extenuat: incipientem elephantiasin discutit. Nicol. Monardus, & Andernacus.

De radicibus venenis resistentibus.

ANGELICA cubitalem excedit altitudinem, caule geniculato, inani, multis alarum cavis referto: folia profert oblonga, per ambitum serrata, in nigram virescentia: flores albos, in umbellam coherentes: e quibus semen prodit tenue, lentium modo compressum. Radix ei subest crassa raphani modo, quæ in plures divaricantur ramos, gustu æris, & suaviter odorata. Nascentur in hortis. Colligitur autumno: siccat, & conservatur per annos duos, vel tres. * Excalfacit, pariterq; desiccet ordine secundo cõpleto, aut tertio incipiente. Proinde aperit, attenuat & discutit. Venenis misericorditer adveniat, quare pellilentiam arceat hausta, aut frequenter commansa. Ipsa per se sumpta, pituitosos, lentosq; humores digerit. Idem præstat & radicis decoctum: quod etiam celerius ex frigore ruffientibus auxiliatur: expectorat enim efficaciter crassam, lentamq; pituitam. Sanantur eodem ex aqua aut vino interna viscerum ulcera, concretusq; sanguis dissolvitur, & roboratur ventriculus. Radix in pulverem trita, animi deliquis, & cæteris cordis affectibus operi unice præstat. Valer ad rabiosorum & venenosorum morsus, exterius cum ruta inposita, intro in corpus assumpta. *Matthioli.*

CARLINÆ, sive Carliopati duæ species: una humilis & absque caule: altera caulem promittit. Utriusq; florem candidum videre conigit. Gelsnerus purpureum reperiri scribit, quod & Franciscani fratres testantur. Humili folia sunt spinosa: & oblonga, inter quæ mediis emicat orbicularis flos, amplius, magnus, exteriori parte instar echini castaneæ valde spinosus: superius planus, & late patens, cujus medium multis capillaceis staminibus factum, oblonga, angusta ambiunt foliola, candida, aut purpurea, sereno hic explicatur celo, nubilo vero & per noctem veluti se recludens contrahitur. radix hujus oblonga, mediocris crassitudinis. Altera species folia similiter valde habet spinosa, non raro asperiora: caulem dodrantalem, aut altiorem: florem in capitulo uti prioris, sed minorem multo: radicem digitalis fere crassitudinis odoratam, & ut plurimum rimosam. De utriusq; nomine inter recentiores non satis convenit. Sunt, qui velint priorem Chamæleonem albū esse: alterum verò Chamæleonem nigrum: alii utrumq; à Chamæleonibus differre asserunt. Chamæleonem autē album Dioscorides folia habere Scolymo Emilia ait, caulem non promere: e medio spinas erigere echini marini aut Cinaræ modo: flores edere purpureos, veluti pilos papposos: semen Cnici: radicem interiùs albam, aliquatenus aromaticā, gravis odoris, & dulcem, circa quam viscum re-

peritur. Nigrum verò Chamæleonem, idem inquit, foliis quoq; esse Scolymi, sed minoribus, tenuioribus, ac rubro distinctis, caule dodrantali, digitalis crassitudinis, subrubente, & umbellā habere, in eaq; florem tenuem Hyacinthi æmulum, versicolore, radicem verò crassam, nigrā, densam, interdum exesam, quæ dissecta sublutea sit, & manducata mordeat. Et cum Chamæleone quidem albo Carlinam humilem convenire posse apparet, si fructus, aut capitulum responderet. Caule siquidem & foliis spinosa, sed fructus non est veluti Cinaræ. Pini conum siquidem Cinaræ capitulum refert, ex squamis multis fastigio acuminatis, ac spinosis coactus, quale non est Carlinæ. Neque enim satis est, quod caule careat, aut quod viscum ferat, sed reliquas etiā adesse notas refert. Nam, ut Franciscani fratres tradunt, plures Carduorum species reperiuntur caule viduæ: possunt & alia viscum ac gummi præbere. Plin. lib. 21. cap. 16. ixinem raram visu & radice filiosam esse inquit, ex qua medium veluti malum extuberat. Est autem Ixine Chamæleon albus. Exemplaria Helxine perperam habent. Idem de Carlina altera dicendum: tamen si enim folia forte habeat Scolymi, & caule dodrantalem, cum tamē flos nō sit hyacinthi, id est, cærulei coloris, desideratis & aliis, Chamæleon niger dici non potest. Accedit nostræ sententiæ in lib. Singulariū suorum primo, diligentissimus P. Bellonius, qui ambas Carlinas à Chamæleonibus differre ostendit, & utrumq; Chamæleonem Italicæ, Germanicæ, & Gallicæ incognitum esse scribit. Alibi Chamæleonis radicem perquam crassam esse ait, & pedalis, aut cubitalis longitudinis, multumq; odoratam, atq; ex ea lachrymam manare: Chamæleonis verò nigri florem esse pulcherrimum, cærulei, ac plane celestis coloris, quam Dioscorides *ἰακωβίον* appellat, ab Hyacintho non scripto, qui crederetur cæruleus est. *Dolonius.*

VENENIS ETIAM RESISTUNT, radix Apii, Allii, Aristolochiæ longæ, Bryoniæ, Cyprii, Carnabadi seu Doronici, Costi, Farniculi, Gentianæ, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus ambustis conferentibus.

HYACINTHI radix bulbacea est. * Hæc pueris cum vino albo illita, pubertatem coarctet, & non patitur erumpere: sicut alvum pota, & urinam impellit: phalangiorum morsibus auxiliatur. *Dioscorides.*

AMBUSTIS quoq; medentur, radix Asphodeli, Bulbi, liliorum alborum, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus dolorem sedantibus.

ANONIS seu ONONIS ramos habet fruticosos, dodrantales, aut majores, frequentibus geniculis cinctos, cavis alarum multis, capitibus rotundis: foliis lenticulæ tenuibus, pusillis, ad rutæ aut pratensis lori folia accedentibus, subhirsutis, odoratis, non injucunde olentibus. Muris conditur, antequam spinosa fiat, cibus gratissimus.

Rami acutioribus spinis, & veluti spiculis fir-
mioribus horrent. Radicem mittit candidam:
* quæ excaecat & extenuat. Hujus cortex ex
vino potus urinam erit, calculos comminuit,
marginet ulcerum erodit. Radix cum decoquitur
posca, dolorem dentium collutione mitigat.
Decoctum ejus pota hæmorrhoidas sanare cre-
ditur. *Discoiodes.*

DOLOREM quoque sedant, radix Acori, Dau-
ci, Eryngii, Ireos, Mandragoræ, &c. de quibus vi-
de supra suo loco.

De radicibus discutientibus strumas.

PIANTAGINIS radix * & manducata, &
collutione, dentium dolores sedat. eadem cum
foliis, ulceribus renum, & vesicæ in passo datur.
Fertur, tres radices, cum tribus vini cyathis, & pari
aquæ modo, tertianis auxiliari: & quatuor,
quartanis. Sunt, qui radicis gestamine, discu-
tiendis strumis utuntur. *Discoiodes.*

DISCUTIUNT quoque STRUMAS, radix
Capparotii, Ireos, de quibus vide supra suo loco.

De radicibus venenosiss.

MANDRAGORA si bibatur, confestim sop-
or insequitur, exolutio, ac vehemens veterans,
nihil temere distans à lethargo. * Cui antequam
aliquid ex iis accidat, vomitus & aqua multa pro-
derit: postea nitrum & absinthium ex vino dul-
ci aut passo sumatur. caput rosaceo & aceto per-
fundatur. Proficit excitatio & motus corporis
& olfactus eupatorii, & piperis, sinapis, casto-
rii, & ruta, tritorum in aceto: & liquidæ picis, &
odor è lucerna: si exstinctio, & extincta. Quod si
ægre irrevocentur, sternutamenta movere, aliisq;
communibus auxiliis uti conveniet. *Discoiodes.*

FUNGORUM ali genere, ali copia lædunt:
omnes tamè strangulatus suspensio similes con-
citant. * Quibus confestim succurrendum: com-
muniter ex oleo vomere cogendis: misticæ jvat
lixivia ex sarmentis, aut pyrastri furculis, epota
cum sale, posca & nitro. Fructus aut folia pyra-
stri cum fungis decocta, strangulantem illam
vim auferunt, citatq; eisdem auxiliantur. Ad-
versus fungos gallinacea ova cum posca profici-
unt, adjuncta aristolochiæ drachma. item absin-
thium cum vino melleq; sumptum, & ex aqua
potum: apiastrum ex nitro: panacis radix, & se-
men in vino: fax vini cremata, cum aqua: atra-
mentum sutorium ex aceto: radix vel sinapis, aut
nasturtium esu profunt. *Discoiodes.*

SUMPTO EPHEMERO, quod aliqui sylve-
stem bulbum appellant, * pruritus in toto cor-
pore excitatur, non secus atq; iis, qui urtica aut
Icylla læssuntur: interna rosionem sentiant,
stomachus cum ingenti gravitate exaltat, cæ-
terum invalescente morbo, cruer strigementis
admissus, per alvum exigitur. Quibus ut iis qui
salamandra haurerunt vomitione aut clysteribus
auxiliari conveniet: sed antea quàm venenum
invalescat, dandum est decoctum frondum quer-
cus aut glandium, aut malicorii: lac bibere pro-
dest, in quo serpillum sit decoctum: item succum

A sanguinalis herba, aut ramorum vitis, aut rubi,
aut medullæ recentis fenulæ, aut myrthi cum vi-
no. Baccæ autem myrthi tulæ tritaq; & aqua
maceratæ, ut liquor inde sumatur, opem ferunt.
Media castaneorum tunacula similem effectum
præbet, si cruda in aliquo supradictorum sicco
sumatur: organum quoq; cum lixivio epotum
eximie juvantur afinini lactis, aut bubuli calidi
potu, etiam in ore contineant: ita ut quibus co-
pia lactis hujus adit, non aliud desiderent. *Dis-
coiodes.*

VERATRUM ALBUM * strangulatus con-
citat, aut immodicæ alvi defectiones movet.
Quibus ea medentur, quæ in fungorum mentio-
ne retulimus. Nimios autem defectionum im-
petus medicamentis, quæ excrementa suppri-
munt, coercerimus. *Discoiodes.*

*De radicibus alterantibus qualitate
occulra.*

C NOVI mulierem, quotidie ferè per annos
multos vulvæ strangulationi obnoxiam, quæ ex
illo morbo optimè convaluit, hauriendo semel
per hebdomadam sub lecti ingressum, vitium al-
bum, in quo uncia radicis BRUYONÆ effu-
buisset. Et hoc medicamento per annum inte-
grum usa, hinc nihil amplius incommodi sensit,
inquit *Matthiolus.*

PÆONIÆ radix, quod solaris sit, ærura Sole
tenente Leonem, die & hora Solis, nec non Lu-
næ crescente lumine, portantem ad Epilepsia li-
berat. *Marsilius Ficinus.*

De radicibus purgantibus bilem flavam.

RHABBARBARUM radix est inæqualiter
crassa, nò admodum longa, rheo Pontico perquam
similis colore & substantia. Ejus tres sunt differ-
entiæ: unum Indicum ex Sinarum regione, omnium
prestantissimū: alterum Barbarum, secundum locum
obtinens: tertium Turcicum, omnium ignavissi-
mum. Laudatur subnigrum in rubrum inclinans,
recens, grave, pro raritate sua, contrafractum, ex roso
& glauco alterans, & croci modo tingens. Adulte-
ratur, si aliquot dieb. in aqua maceratur, ut facul-
tas eximat. fucus verò deprehenditur, si in cōfra-
cto ea varietas, quæ supra dicta est, nò cōspicitur,
nec croci modo tingit, sed levius est, & magis ad-
stringit. Conservatur annos tres aut quatuor in-
tegrum incorruptumq; si cera sola, vel cera cum
terebinthina liquata circumstatur, aut melle al-
bo, aut psyllio, aut milio mergatur. Corrigitur
tertia parte spicæ, vel squinanthi, vel cinnamo-
mi. Dosis infusionis ʒ drachma una cum dimidia,
usq; ad decem: pulveris verò à drachma una, usq;
ad quatuor. Calidum & siccu ordine secundo. * Pur-
gat clemeter bilem flavam, pituitamq; præcipue
à ventriculo & hepate, & inde sanguinem pur-
gat, obstructions liberat, & affectus inde sanat, à-
ctum, hydropem, splenis tumorem, febres pu-
tridas, etiam diuturnas, dolorem hypochondrio-
rum puncturum, &c. *Medici Florentini ex Meis.*

FILICIS folia sine caule, sine fructu, sine flore,
ex uno

ex uno pediculo cubitali longitudine exeit, multitudine, & lateribus pinnata, subgravi odore: radice per summa cespitum nigra, oblonga, filices multas fundente, subastringente gustu. Nascitur in montibus & saxosis. Colligitur autumno, siccat & conservatur per annum. * Radix laras tineas excutit, sumpta drachmis quatuor ex aqua mulla: melius, si cum scammonia, aut veratri nigri toridem obolis detur: sed qui sumunt, alia prae gustare debent, &c. *Dioscorides.*

PURGANT quoque bilem flavam Rhaponticum, &c. de quo vide supra suo loco.

De radicibus purgantibus bilem atram.

ELLEBORUM NIGRUM, vulgò à Germanis *Ehrschwurz*: folia habet viridia, piatani similia, minoria, folius spondilii proxima, pluribus divisis incisâ, nigriora, & crassiora, subaspera: caulibus asper. flores ex candida purpurei, cotoneis similes racematim coherentes, in quibus est semen citico simile: radicebus nigris, tenuibus, elleboro albo similibus, quarum duntaxat est usus. Reperitur in Germania plerisque montibus, & aliis incultis ac asperis locis. In hortis vivax est. Floret circa natalem Dominicum: si hinc clemens mitius fuerit: alias mox soluto gelu. Eligi debet bene nigrum, corpulentum, plenum, in quo tenuis sit medulla, acre gustu, feruensque. Helleborum nigrum, quo hodie plerumque utuntur, non est jam descriptum: verum tamen etiam in Hecuria reperitur cum predictis notis, tamen si raro. Itaque cura adhibenda est, ut id sumatur: quamvis non multum errent, qui in veri loco utuntur vulgari. Colligitur in Vere vel æstate: servatur vero per annos duos vel tres. Corrigitur cinnamomo, feniculo, aniso, mastiche, oxymelle, & passo. Solis animumis & robustis datur. Dosis pulveris à siliquis sex, usque ad scrupulum unum vel duos, cum passo, vel oxymelle. * Bilem utramque, & pituitam evacuat non citra difficultatem. Itaque febribus circuitu repetentibus, & diuturnis convenit: item furore percitis: altera capitis parte dolentibus: & quos cephalæa diu infestavit: insania & melancholia laborantibus, &c. *Medici Florentini ex Meisus.*

ELLEBORUM ALBUM (Ger. *Weißeswurz*, Gall. *Elleboro blanche*, Ital. *Elleboro bianco*) radicebus nititur multis, tenuibus, candidis, oblongo & exiguo capite exeuntibus cæparâ modo: folia fert plantaginis: caulem palmo altiorum, cavum, tunicis convolutum: gaudet montanis & asperis, & non modò in Græcia, Italia, aut aliis calidioribus regionibus, verum & in Germania ac Helvetiorum montibus virescit, vivit & in hortis. Floret æstate: messibus, aut sub Autumno legendum est. Deligende sunt radices summis montibus collectæ, candidæ, mediocriter extente, friabiles, carnosæ, nullum in frangendo pulverem emittentes, quæque sint medulla tenui, gustu fervente, nec tamen id vehementer: quæ enim minimam acres sunt, strangulat. Calidum & secum in tertio. * Vomitu multo purgat, & ster-

nutamenta violenter movet. Vitandum autem hoc est, quod strangulat. *Medici Florentini ex Dioscor.*

POLYPODIUM radice dulci, austera, digiti parvi magnitudine, multum siccante, sed sine morfu. Probatum subdulce, subausterum, gustatu ad postremum subamaro, & non nihil aromatico, solidum, cirthis seu nodis plenum, ex rabro nigrescens, colore intrinsecus herbaceo, pituita modo recens, quercuum & arborum aliarum glandiferarum truncis adnatum. Servatur per annum.

Corrigitur aniso, feniculo, zingibere, vel simili odorato aliquo. Dosis à drachmis duabus, ad aureos quatuor. Calidum est in tertio, si verò in seundo. * Humores crassos & lentos terget, digerit, siccat, bilem atram, & pituitam vel crassam vel lentam purgat, etiam à jancturis. Affectibus ob hæc melancholicis prodest, ut quartanis, præsertim cum mulla, &c. *Medici Colonienfis ex Meisus.*

De radicibus purgantibus pituitam.

AGARICUM oritur in magnarum arborum truncis, vetustate jam putrescentibus, & erofurum tanquam earum vel apostema, vel fungus. Est duplex, mas & femina. Mas est malus, præsertim qui longus, niger, durus, densus, gravis & in fragmentis seu villis nervorum offendit. Femina si rotundior, alba, porosa, & rara valde, & fragili facili, levis dulcis primo gustatu, mox amara & styptica, est melior, præcipue summa corporis sui parte. Conservatur per annos quatuor. Corrigitur

tertia parte zingiberis, vel salis gemmæ. Dosis à drachma una usque ad duas: infusionis verò à drachmis duabus usque ad quinq;. Calidum ordine primo, siccum verò tertio. * Pituitam crassam, lentam, putridam, & bilem flavam & atram purgat à cerebro, nervis, musculis, sensoris, spina dorsali, thorace, pulmone, ventriculo, hepate, liene, renibus, utero, jancturis. Urinam quoque movet, ac menses utrumque expurgat. Cutis coloris floridum reddit, lumbicos necat: ichiadi, & cæterorum articulorum doloribus confert, & febribus diuturnis, ex materia varia natis, &c. *Meisus.*

Agaricum, ut Galenus experientia docet, non admittit fuscum. Hoc unum itaque observandum est, ut seligatur illud, quod intus habet venas rectas, sitque leve, rare contextions, tenerum, friabile, album & splendens, quale est, quod femina vocatur. Densum, ponderosum, lignosum, rotundum, durum, & nigrum, non solum laudabile non est, sed potius à Dioscoride inter venena in 6. lib. recensetur. Quod mediū est inter hæc duo, quanto pluribus notis vel ad hoc, vel illud accedit, tanto majores habebit vires. Dioscor. ait, quod in Galatia, Asia, & Cilicia in cedris crescit, esse infirmū & friabile, quod tamen antea ut bonum elegimus. Itaque hæc vox *friabilis* recte intelligi debet: ut scilicet Agaricum sit tenerum, non tamē eo modo, ut quasi aliquod marcidum per se ipsum, aut leviter manū admovēdo in multa frustra decedat. Debet ergo hoc modo compactū esse in se ipso, ut digito aut pistillo, aut lima facile in pulverem reducatur: majorque illius pars

confer ex pulpa, non nervis & venis, hoc enim durius & gravius: & insuper, ne pauca ista vena, quae in medio illius apparent, sunt quoque flaccida, vel friabiles, quia hanc ob causam quoque Agaricus facile divellitur: & ita Diosc. & Galenus intelligi debent. Atque ideo non sine ratione ex sententia Galeni superius diximus in preparatione Theriacae, Agaricum per se solum terendum esse, quod iste vena tanquam nullius usus abjici possint. At tamen illi, qui Agaricum propterea tondunt cum vino illum irorando, ne subtiliores ejus partes evanescant, non sint improbandi, nihil tamen minus hallucinari mihi videntur, quod postea simul accipiant partes quoque lignosas & inutiles, quae hac terendi ratione non abjiciuntur, sed ibi remanent, ut bonae. Nec satis est dicere, quod si accipiamus Agaricum feminam, non adesse istas venas: nam est Galenus eligat feminam, vult tamen in ea separari istas fibras: imò si non adessent, Agaricum non esse probum, quemadmodum diximus ejus probationis indicium esse. Ne verò perdantur particulae subtilissimae inter terendum, cavere id possumus eo modo, quem Crito docet, de quo antea locuti sumus.

CUCUMERIS SYLVESTRIS radix in plebisque calidis regionibus in rudibus fabulosis aliisque incultis locis reperitur: apud Germanos hortensis: autumnò colligitur: sicatur in umbra, & conservatur per annos sex. Dosis dejectionis est à drachma una usque ad quatuor: pulveris verò à granis quindecim usque ad drachmam semis. * Puitam & bilem deicit, praesertim in hydropticis: dejectionis autem citra stomachi injuriam movet. *Mejues, & Dioscorides.*

ESULA Graecis tithymalus dicitur. Sed veluti esulae nomine tres planta intelliguntur, major videlicet, minor, & rotunda: sic etiam tithymali genera septem à Dioscoride aliisque pluribus describuntur. Esula majore pytiusa Dioscoridis intelligenda est, & Althebram majus Meisur: esula minore, tithymalus cyparissias & althebram minus: esula rotunda, peplos: quae omnes planta hodie sunt cognita. Cognoscendae sunt etiam reliquae tithymali species, praesertim characis, qui reliquis praeferebatur, & Graecis erat in usu, hodie cognitus est, quemadmodum & reliqua tithymalorum genera, his praesertim, qui in his investigandis diligentiam aliquam adhibent: nam omnes in Hetruria reperiuntur. Fori descriptione cum sit admodum prolixa, ex Dioscoride petenda est. Ceterum ex omnibus esulae generibus minoris radice cortex eligitur tenuis, levis, fractu facilis, rubescens, Cassiae fistulae modo, post sex à collectu menses, ex loco libero collecta initio Veris. Conservatur autem per annum. Corrigitur tragacantho. Dosis à siliquis duabus usque ad tres. * Purgat valenter puitam, aquas, atram bilem, & à juncturis. *Medici Florentini.*

EAUR radix (Ger. *Wittb.* Gall. *Hibbe.* Hisp. *Yegoa.*) longa est, crassitudine digitali. Nona est. Nascitur in montibus, sylvis, locis humenti-

bus, incultis, & campestribus, secus vias. Flores albire, baccae autumnò maturantur. * In vino decocta, & in cibis data, hydropicos juvat. *Dioscorides.*

HERMODACTYLUS radix est officinis nota. Variæ sunt opiniones, cuiusnam plantae radix sit à veteribus descripta. Verisimilior tamen est eorum sententia, qui colchi radicem esse existimant, tamen Dioscorides venenosam esse affirmet: nam medicamentorum purgantium magna pars fere est ejusmodi. Hermodactylum unum idemque esse & Graecis & Arabibus creditur: itaque hujus nostrae radice facultatibus freti, ea utemur hermodactyli veterum loco. Probat candidus, corpulentus, plenus, gravis, non cariosus. Nascitur in montibus. Colligitur Vere: sicatur in umbra, & conservatur per annos tres. Corrigitur cionamomo, mastice, zingibere, pipere longo, &c. Dosis ab aureo uno usque ad duos. Calidus & siccus ordine secundo, cum humiditate excrementosa, flatulenta, nauseabunda. * Puitam crassam, praesertim à juncturis trahit: ob id podagre, & aliis arthriticis differentis confert. *Medici Florentini, & Mejues.*

SAMBUCI radix vulgaris est notitia. Nascitur in horcorum sepibus. * Aquam detrahit: stomacho inimica: hydropicos adjuvat, &c. *Dioscorides.*

TURBITH, planta est radice neque magna, neque longa, caulibus dodrantalis, subinde longior, digitalis crassitudinis, hederæ modo per solum reptat. folia profert Altheæ: flores etiam similes à candido rubentes, nonnunquam omnino exalbidos. Utiles autem medicinae caulis dumtaxat pars inferior, radice proxima, quae gummosa. Atque hujus cortex est, quem officinae ostendunt, crassior videlicet quidam ac inanis, caudicis inferioris exterior cortex, medio exempto. Laudatur vacuus, arundinosus, fragile & plani corticis Turbiti: deinde cui gummi adheret concretus, quod gummosum dicitur, & albidum. At gummosum non est semper sua natura: sed Indi, quia viderunt à gummositate optimi Turbiti notas à nostris peti, solent ejus stirpem, ac cauliculos prius quam colligant, ac contorquere, aut leviter vulnerare, ut liquor efflueret, quo tandem densato atque concreto, cauliculos gummosos auferunt. Reperitur verò & quandoque absque contorsione gummosum factum, sed tamen, quò facilius liquor emaneare possit, vulnerari ac contorqueri solet. Candidum etiam sit, in Sole ressecatum: in umbra etiam nigrescit. Provenit in maritimis, verum non adeo mari vicinis locis, ut unda ejus allui queant, sed duabus aut tribus interdum à mari leucis, sive miliaribus distantibus, & quidem in incultis, & potius humenibus quam siccis. Nascitur autem in Cambaya, Surrate, Dio insula, Bazaim locis; vicinis, & in Guzarate, ubi plurimum atque magna copia in Persiam, Arabiam, Asiam minorem, & Lusitaniam effertur. Praesertim autem in Cambaya nascitur, Arabibus, Persis, & Turcis Turbiti appellatur: in Guzarate verò Barcam: in Canara pro-

ra provincia, cujus civitas Goa, Tigar. Habetur ab Indis Medicis pituitam depiciens ac expurgans medicamentum: cui si febris abest, adijcere solent Zingiber, alioqui absq; hoc ex decocto pulli gallinacei, aut cum aqua exhibent. Melius Turbith calidū esse refert ordine tertio, & crassam lentamq; pituitam vacuare: atq; hanc e ventriculo, thorace, nervis atq; remotioribus artibus educere: sed tardioris facultatis esse, & ventriculum subinde eō subverti pertusariq;: quo circa Zingiber, mastichen, aliaq; aromata ei permiscenda: addi & oleum amygdalarum dulcium, vel ipsa amygdala, aut saccharum, ne corpus hujus ulu extenuaretur, aut emarecesceret: ab aliis item cum palmulis, amygdalis dulcibus, aliisque contemperari, inde componentibus antidotum (electarium, aut electuarium officinae appellant) quod *Algopomy* dicitur, officinis ipsis, & Medicis exercitatis in usu frequens. Datur ipsius Turbith drachma (plus minus) una, ad summum duae. In decocto vero aut diluto tres, quatuorve admittuntur. *Garcias ab Horto.*

M E C H O A C A N radix est ante viginti annos primum reperta in provincia Mechoacan dicta, quadraginta miliaribus supra Mexico, quam devicit Ferdinandus Cortesius, Anno 1524. Jam vidimus apud Franciscanos hujus urbis nascentem ex ipsa provincia Mechoacan navi delatam, multis ramis luxuriantem supra terram expansis colore cinereo, qui vicinas perticas, aut pergulas scandunt, & multiplici nexu amplectuntur, foliis rotundis, in mucronem desinentibus, secundum pediculum amplis, fibrosis, adeo vero delicatis, ut humiditate carere videantur: fructu coriandri sicci magnitudine, racematin coherente, qui Septembri maturefcit: radice crassa vitis albæ seu Bryoniae modo, ut nō defuerint, qui eandem plantam esse putarēt, aut saltem ei congenerem: sed multum differunt. Nam Bryoniae radix viridis & sicca, admodum acris est. Mechoacan vero insipida, & sine acrimonia. Milli semine obruta servatur hæc radix, aut lino picato, seu resinato involuta. Cæterum nunc ex continenti advehitur Mechoacan, natum circa Nicaragua, & in Quito (ubi diligenter colitur, & magno in usu est, ob ejus mirabiles effectus) longe præstantius eo, quod ex nova Hispania adferri consuevit: cujus flos, semen, & ramulicam allati sunt. Erat verò is flos quasi mali aureæ,

A quinque foliis constans majoribus, e cujus umbilico protruberat calyx, sive vesicula quædam avellanæ magnitudine, membrana constans tenui, albicante, quæ in duas cellulas tenuissima pellicula secretas dividitur, & in singulis bina grana, ciceris exigui magnitudine, colore per maturitatem nigro, gustu insipido continebantur, quæ molli & spongiosa terra excepta commode nascuntur. Ex hujus radice fit conserva varii generis, Cydoniorum modo, sed etiam gelatina ex saccharo, & illius succo, quæ in delictis esse possunt: nam ut radix est insipida, facile saccharum recipit, quocumq; tandem modo paratur. Molesta non est hujus radice sumptio, quia nullius mali saporis est particeps, ideoq; pueris, senibus, aliisque qui vetera medicamenta respiciunt, utilis est. * Pituitam præfertim, & aquas educit, lcterum, Cephalæam, strumas & epilepsiam curat, veteresque defluxiones sistit, articulorum, coli, & renum doloribus utilis est. convenit etiam uteri doloribus, asthmatis, tussis veteri, febrientibus, & lue Venerea vexatis: hujus autem radice sumendæ ratio talis est. Purgatio prius corpore serapis, clysteribus, aut sanguinis missione, & dixta, pro Medici judicio: hujus radice leviter contulæ pulvis vino albo maceratus, aut aqua fœniculi, anisi, aut cinnamomi (si quis vinum non fert) summo mane propinatur, dimidie drachmæ pondere pueris, unius drachmæ juvenibus & adolescentibus, duarum verò drachmarum viris & mulieribus. Nec inutiliter datur ex syrupo novem infusionum. Dimidia post sumptum hoc medicamentum hora, somnus conceditur, iis præferim, qui vomitibus obnoxii sunt. Facta purgatione, datur jusculum, & paulo post cibum, qualis his dari solet, qui sese purgant. Fiunt nonnunquam ex eodem pulvere catapota coriandri sicci magnitudine. Mittit nobis promontorium D. Helenæ, quod in eodem quo Nicaragua tractu est, aliud Mechoacan genus sylvestris, quod gravia symptomata excitat, ut vomitus immodicos, tormina, & alvi profluvia: quam ob causam Scammonia nuncupatur, sed nemo (periculo semel facto) utitur. Simile est alteri cum folio, tum sarmentis, tura radice, sed per omnia minoribus: & ipsa etiam radix acrimoniae non nihil habet. *Nicolass Monardus.*